

METINĖ POLITIKOS ATASKAITA: MIGRACIJA IR PRIEGLOBSTIS LIETUVOJE 2015

Finansuota
Europos Sąjungos lėšomis

Turinys

Santrauka	3
Ivadas	6
1. Migracijos tendencijos Lietuvoje	6
1.1. Gyventojų skaičius.....	6
1.2. Emigracija	8
1.3. Imigracija	10
1.4. Instituciniai pokyčiai	14
2. Teisėta migracija ir judumas	15
2.1. Ekonominė migracija	15
2.1.1. Darbo rinkos tendencijos.....	15
2.1.2. Užsieniečių atvykimas dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujančio darbo .	17
2.1.3. Užsieniečių atvykimas dirbti	19
2.1.4. Užsieniečių atvykimas teisėtos veiklos pagrindu	23
2.2. Šeimos susijungimas.....	25
2.3. Studentai ir tyrėjai.....	26
2.4. Integracija.....	28
2.5. Pilietybė.....	29
2.6. Migracijos ir judumo valdymas	30
3. Neteisėta migracija	33
4. Grąžinimas.....	36
5. Prieglobstis.....	38

Santrauka

2015 m. Lietuvos gyventojų skaičius ir toliau mažėjo. 2016 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 2,89 mln. gyventojų, tai yra 33,3 tūkst. mažiau nei 2015 m. pradžioje. Pagrindinė gyventojų mažėjimo priežastis – didėjanti emigracija ir mažėjanti imigracija.

2015 m. iš Lietuvos išvyko -22,4 tūkst. daugiau asmenų negu jų atvyko, o neigiamas migracijos saldo pranoko ankstesnių trejų metų rodiklius. Stebėtos priešingos keliems ankstesniems metams tendencijos: iki tol mažėjusi emigracija vėl išaugo (2015 m. emigravo 44,5 tūkst. žmonių, tai 7,9 tūkst. daugiau negu 2014 m.); iki tol augęs grįžtančiųjų skaičius sumažėjo (2015 m. grįžo 18,4 tūkst. piliečių, tai 1,1 tūkst. mažiau negu 2014 m.), o užsieniečių imigravo mažiau (2015 m. atvyko 3,7 tūkst. užsieniečių, tai 1,1 tūkst. mažiau negu 2014 m.).

2015 m. Seime sudaryta nuolatinė Migracijos komisija, kuriai pavesta nagrinėti klausimus dėl migracijos procesų valdymo, rengti ir svarstyti įstatymų projektus bei pasiūlymus.

2015 m. išduota ir pakeista 18 tūkst. leidimų laikinai gyventi (LLR) – daugiausia darbo pagrindu. Tai 6,6 proc. mažiau negu 2014 m. 31 proc. LLR išduota šeimos susijungimo, 27,2 proc. – teisėtos veiklos, 26,1 – darbo pagrindais. 2015 m. 22 proc. padaugėjo LLR, išduotų darbo pagrindu. Darbdaviai vis aštriau susiduria su jiems reikalingos kvalifikacijos darbuotojų trūkumu Lietuvos darbo rinkoje. 2015 m., lyginant su 2014 m., užregistruota 3,9 proc. daugiau laisvų darbo vietų. Tuo tarpu LLR, išduotų teisėtos veiklos (verslo) tikslu, sumažėjo 25 proc. Tai aiškintina sugriežtintais reikalavimais užsieniečiams, norintiems užsiimti teisėta veikla Lietuvoje.

2015 m. ženkliai (89 proc.) išaugo užsieniečių skaičius, kuriems buvo išduota Mėlynoji kortelė (2015 m. išduota – 286 kortelių, 2014 m. – 151 kortelių). Daugiau nei 70 proc. užsieniečių, kuriems išduota mėlynoji kortelė, nebuvo taikomas darbo rinkos testas, nes darbdavys įsipareigojo mokėti mėnesinį darbo užmokestį ne mažesnę negu 3 vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai.

2015 m. 9,3 proc. išaugo atvykstančiųjų studijuoti užsieniečių skaičius (2015–2016 mokslo metais Lietuvoje studijuoja 5,1 tūkst. studentų užsieniečių). Mokymosi tikslu išduota daugiau leidimų laikinai gyventi. Taip pat išduoti 124 leidimai laikinai gyventi užsieniečiams, atvykusiems dirbti tyrėjais ar dėstyti Lietuvos mokslo ir studijų institucijose.

2015 m. 178 užsieniečiams, gavusiems prieglobstį Lietuvoje, buvo suteikta valstybės parama integracijai, ir 83 Lietuvos Respublikos piliečiams, lietuvių kilmės asmenims ir jų šeimų nariams, perkeltiems iš Ukrainos karo konflikto zonų.

2015 m. sutrumpinti buvimo Pabėgėlių priėmimo centre laikotarpio terminai ir sumažintos integracijos laikotarpiu mokamos išmokos. Tai siekiama skatinti užsieniečius kuo greičiau integruotis į Lietuvos darbo rinką.

2015 m. Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo 7 proc. mažiau asmenų (2015 m. – 34,6 tūkst. asmenų, 2014 m. – 37,3 tūkst.). Lietuvos Respublikos pilietybė natūralizacijos tvarka suteikta 177 asmenims (2014 m. – 179), kaip ir praėjusiais metais daugiausia (28 proc.) – asmenims be pilietybės. Priimti du įstatymai, kuriais pakeistas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas.

2015 m., palyginus su 2014 m., 8,95 proc. (nuo 2,94 mln. iki 2,67 mln.) sumažėjo į Lietuvą atvykstančiųjų skaičius. Taip pat 9,3 proc. išduota mažiau Šengeno vizų (2015 m. - 416,6 tūkst.). Mažiau vizų išduota Rusijoje ir Baltarusijoje, o daugiau Ukrainoje. Neįleistų asmenų procentas išlieka toks pat, kaip ir ankstesniais metais – apie 0,13 proc. (2015 m. neįleista 3,4 tūkst. asmenų), tačiau daugėja asmenų, neįleidžiamų dėl grėsmės viešajai tvarkai, valstybės saugumui ar visuomenei.

2015 m. fiksuota mažiau atvykusių neteisėtai kertant valstybės sieną (2015 m. sulaikyti 256 neteisėti migrantai, 2014 m. – 375). Tačiau per pastaruosius metus nustatyta daugiausia neteisėto žmonių gabenimo atvejų (2015 m. sulaikyti 97 asmenys, kurie neteisėtai gabeno neteisėtus migrantus, 2014 m. – 54). 2015 m. iš Lietuvos išsiųsta 22,6 proc. daugiau užsieniečių nei 2014 m. (2015 m. – 444, 2014 m. – 362).

Pastaraisiais metais gerokai išaugo Vietnamo piliečių nelegali migracija. 2015 m., lyginant su 2014 m., Vietnamo piliečių sulaikyta 26,9 proc. daugiau, o lyginant su 2013 m., – beveik 5 kartus daugiau. 72,7 proc. iš jų sulaikyti šalies viduje, neteisėtai keliaujant tranzitu. Iš Užsieniečių registracijos centre 2015 m. apgyvendintų užsieniečių 51 proc. sudaro Vietnamo piliečiai. Siekiant spręsti augančią šių piliečių asmens tapatybės nustatymo ir grįžimo dokumentų gavimo problemą, inicijuotas susitarimo su Vietnamo Socialistine Respublika dėl asmenų readmisijos sudarymas.

2015 m. prieglobsčio Lietuvos Respublikoje prašė ir jį gavo mažiau asmenų (prieglobsčio prašymų 2015 m. gauta 291, 2014 m. – 496). 2015 m. prieglobstis suteiktas 86 asmenims (2014 m. – 177 asmenims). 2015 m. Lietuva solidarai prisidėjo prie migracijos ir pabėgėlių krizės valdymo priemonių: dalyvavo Frontex operacijose, teikė paramą technika ir žmonėmis. Vyriausybė pritarė 1105 užsieniečių, kuriems reikia prieglobsčio, perkėlimui į Lietuvos Respublikos teritoriją per dvejus metus. 2015 m. gruodžio 15 d. iš Graikijos į Lietuvą buvo perkelti pirmieji 4 asmenys (šeima, Irako piliečiai).

2015 m. pradėtas Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, pageidaujančių persikelti iš Ukrainos Krymo Autonominės Respublikos, Sevastopolio miesto, Donecko ir Luhansko sričių į Lietuvos Respubliką, perkėlimas. 2015 m. atvyko 104 asmenys.

Teisiniai pasikeitimai

Imigracija

- Išplėsta Vidaus reikalų ministerijos kompetencija: ministerijai pavesta formuoti valstybės politiką ir ekonominės migracijos srityje;
- Nuo 2015 m. kovo 1 d. įsigaliojo Vieno leidimo direktyva. Nuo šios dienos nebeišduodami leidimai dirbti užsieniečiams, bet vienas bendras leidimas, suteikiantis teisę gyventi ir dirbti;
- Reglamentuota galimybė keisti statusą iš esamo į aukštos kvalifikacijos darbuotojo neišvykus iš Lietuvos;
- Supaprastinta užsieniečio profesinės kvalifikacijos vertinimo procedūra: užtenka pateikti Studijų kokybės centro rekomendaciją;
- Norėdamas gauti leidimą laikinai gyventi, užsienietis turi pateikti daugiau duomenų apie save (pvz., turi pateikti pažymą dėl (ne)teistumo);
- Pasirašytas Lietuvos ir Naujosios Zelandijos susitarimas dėl darbo atostogaujant programos. Pagal šį susitarimą abiejų šalių gyventojai galės mokytis ir įgauti darbinės patirties kitoje šalyje.

Prieglobstis:

- Patikslinti papildomos apsaugos suteikimo kriterijai juos suderinant su 2011/95/ES Direktyva. Buvo atsisakyta įstatyme nustatytų platesnių nuostatų, kuriomis remiantis galėjo būti suteikiama papildoma apsauga (pvz., atsisakyta pagrindo suteikti papildomą apsaugą, jeigu užsieniečiui kyla grėsmė, kad jo kaip žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės bus pažeistos);
- Sutrumpintas prieglobstį gavusių užsieniečių integracijos terminas bei sumažintos jiems mokamos išmokos;
- Nustatyta, kad papildomą apsaugą gavę asmenys gali susijungti su šeima pagal supaprastintą procedūrą;
- Patikslintos nuostatos dėl prieglobsčio prašytojų sulaikymo;
- Įvesti nauji saugikliai dėl piktnaudžiavimo prieglobsčio procedūra (įvesta paskesnio prašymo sąvoka ir nustatyta, kad toks prašymas nagrinėjamas skubos tvarka);
- Reglamentuotas užsieniečių perkėlimo į Lietuvos Respubliką mechanizmas.

Neteisėta migracija:

- Įstatyme apibrėžti kriterijai, kurias vertinamas pasislėpimo pavojus (pvz., neįvykdė įpareigojimo savanoriškai išvykti, pažeidė laikino išvykimo iš Užsieniečių registracijos centro tvarką). Esant pasislėpimo pavojui, užsienietis gali būti sulaikytas iki tol, kol jis bus išsiųstas iš Lietuvos Respublikos, arba jam gali būti suteikiamas trumpesnis terminas savanoriškai išvykti;
- Sprendimus išsiųsti užsienietį dėl grėsmės valstybės saugumui ir viešajai tvarkai įgaliotas priimti Migracijos departamentas. Iki tol tokius sprendimus priimdavo teismas.

Ivadas

Šios ataskaitos tikslas – apžvelgti svarbiausius Lietuvos migracijos ir prieglobsčio politikos ir praktikos pokyčius 2015 metais.

Ataskaitoje apžvelgiami teisiniai pokyčiai ir faktiniai duomenys teisėtos ir neteisėtos migracijos, užsieniečių grąžinimo, prieglobsčio srityse, naudojantis Lietuvos statistikos departamento, Migracijos departamento kasmet leidžiamo Migracijos metraščio, Valstybės sienos apsaugos tarnybos rengiamų teminių apžvalgų, Lietuvos darbo biržos ir kitų institucijų, įstaigų ir organizacijų duomenimis ir pranešimais.

Ataskaita paruošta pagal Europos migracijos tinklo (EMT) bendrus reikalavimus. Terminai ir sąvokos tekste naudojami taip, kaip jie apibrėžti Lietuvos teisės aktuose bei atitinka Europos migracijos tinklo (EMT) žodyne pateiktus paaiškinimus.

1. Migracijos tendencijos Lietuvoje

1.1. Gyventojų skaičius

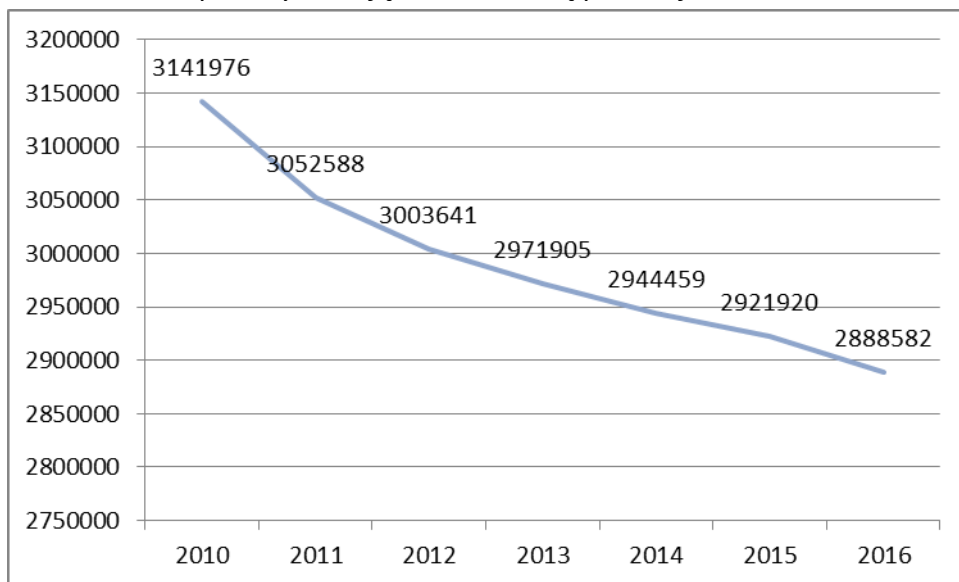
Lietuvos gyventojų *skaičius nuolat mažėja*. Per 2015 m. gyventojų sumažėjo 33,3 tūkst. 2016 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 2 mln. 888 tūkst. gyventojų, o 2015 m. pradžioje – 2 mln. 922 tūkst. gyventojų. Palyginus su 2014 m., per 2015 m. gyventojų sumažėjo 30 proc. daugiau negu 2014 m. (per 2014 metus Lietuvos gyventojų sumažėjo 22,5 tūkst.).

Tokią tendenciją lėmė vėl išaugusi emigracija (2015 m. emigravo 7,9 tūkst. daugiau negu 2014 m.), *sumažėjusi imigracija* (2015 m. imigravo 2,2 tūkst. mažiau negu 2014 m.) ir *didesnis mirusiųjų nei gimusiųjų skaičius*¹. Demografė prof. Vlada Stankūnienė tokią situaciją dėl demografinės struktūros ir vykstančių procesų įvardijo kaip rūpestį ir iššūkį 50-čiai metų².

¹Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis 2015 m. Lietuvoje mirė 9,8 tūkst. žmonių daugiau negu gimė kūdikių (2014 m. 8,9 tūkst. daugiau mirė negu gimė).

²Mindaugas Jackevičius, *Nupiešė Lietuvos ateitį: turime bėdą 50-čiai metų į priekį*, 2016-03-31, *Technologijos*, <<http://www.technologijos.lt/n/mokslas/geografija/S-53911/straipsnis/Nupiese-Lietuvos-ateiti-turime-beda-50-ciai-metu-i-prieki->>.

1 pav. Gyventojų skaičius metų pradžioje 2010-2016 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas

2016 m. pradžioje Lietuvoje gyveno daugiau nei 40 tūkst. užsieniečių (40 284 užsieniečiai; tai sudaro 1,4 proc. Lietuvos gyventojų). 2015 m. pradžioje gyvenusių užsieniečių skaičius nesiekė 40 tūkst. Užsieniečių skaičiaus procentinis padidėjimas nulemtas ne didėjančios imigracijos, bet emigracijos augimo.

Labiausiai padaugėjo Lietuvoje apsigyvenusių Ukrainos piliečių (daugiau nei 17 proc. arba nuo 5,1 tūkst. 2015 m. pr. iki 6 tūkst. 2016 m. pr.), mažėjo Rusijos piliečių (5 proc. arba nuo 14,6 tūkst. 2015 m. pr. iki 13,9 tūkst. 2016 m. pr.). 9 proc. išaugo Lietuvoje gyvenančių ES piliečių skaičius (daugiausia Latvijos, Vokietijos, Lenkijos piliečių). Lietuvoje gyvenančių asmenų be pilietybės skaičius sumažėjo 6 proc. (nuo 3,6 tūkst. 2015 m. pr. iki 3,4 tūkst. 2016 m. pr.).

Daugiausia užsieniečių gyvena Vilniaus apskr. (virš 20 tūkst.), iš jų 16 tūkst. Vilniaus mieste, taip pat Klaipėdoje (4 tūkst.), Kaune (2,6 tūkst.), Visagine (2,2 tūkst.), Šiauliuose (1,7 tūkst.).

Daugiausia Lietuvoje gyvenančių užsieniečių (45 proc.) turi leidimą nuolat gyventi, 41 proc. – leidimus gyventi laikinai. Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai sudaro 13,6 proc. Lietuvoje gyvenančių užsieniečių.

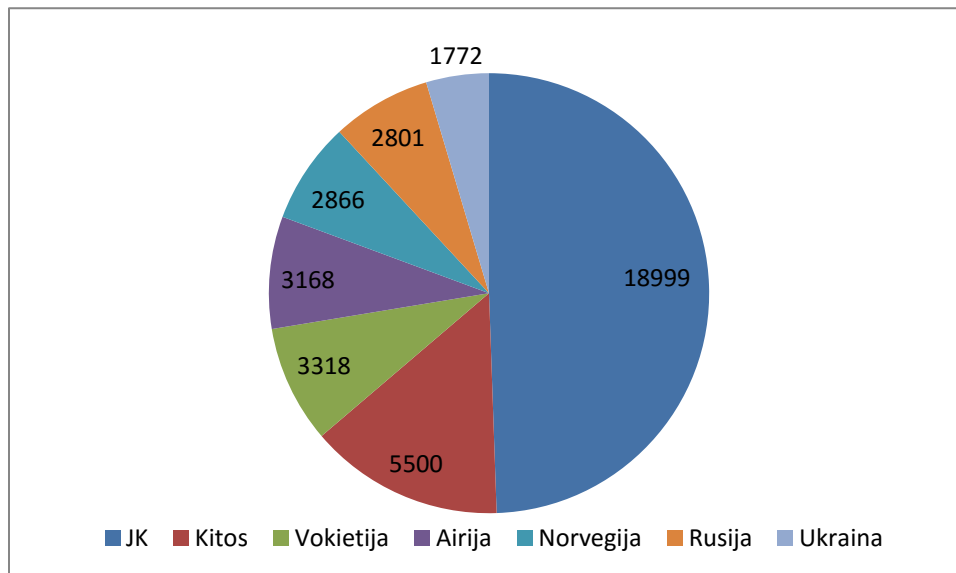
1.2. Emigracija

2015 m. iš Lietuvos emigravo 44,5 tūkst. žmonių. Tai 7,9 tūkst. (21,6 proc.) daugiau negu 2014 m. (kai išvyko 36,6 tūkst. gyventojų), taip pat daugiau negu 2013 m. (kai išvyko 38,8 tūkst. gyventojų) ar 2012 m. (kai išvyko 41,1 tūkst. gyventojų). Taigi, 2014 m. fiksuota emigracijos mažėjimo (5,7 proc., lyginant 2013 ir 2014 metus) tendencija pasikeitė į priešingą pusę. 2015 m. emigravo daugiau vyrų (56,4 proc. emigravusiųjų) negu moterų. Lyginant su 2014 m., 2015 m. net 2,4 tūkst. (1,5 karto) išaugo emigravusių 19-26 metų amžiaus vyrų skaičius. Premjeras A. Butkevičius tai sieja su įvesta privalomosios karinės tarnybos prievole³.

Iš emigravusiųjų 2015 m. 37 tūkst. (83 proc. išvykusiųjų) yra Lietuvos Respublikos piliečiai, 7,5 tūkst. (17 proc. išvykusiųjų) – užsieniečiai.

Daugiausia emigruota į Jungtinę Karalystę (19 tūkst. arba 42,7 proc. išvykusiųjų), Vokietiją (3,3 tūkst., 7,7 proc.), Airiją (3,2 tūkst., 7,1 proc.), Norvegiją (2,9 tūkst., 6,4 proc.). Šios kryptys ir tendencijos, lyginant su 2014 m., panašios. Tuo tarpu gerokai išaugo išvykusiųjų į Rusijos Federaciją (2015 m. išvyko 2,8 tūkst., 2014 m. – 1,5 tūkst.) ir Ukrainą (2015 m. išvyko 1,8 tūkst., 2014 m. – 1 tūkst.).

2 pav. Emigracijos šalys 2015 m.

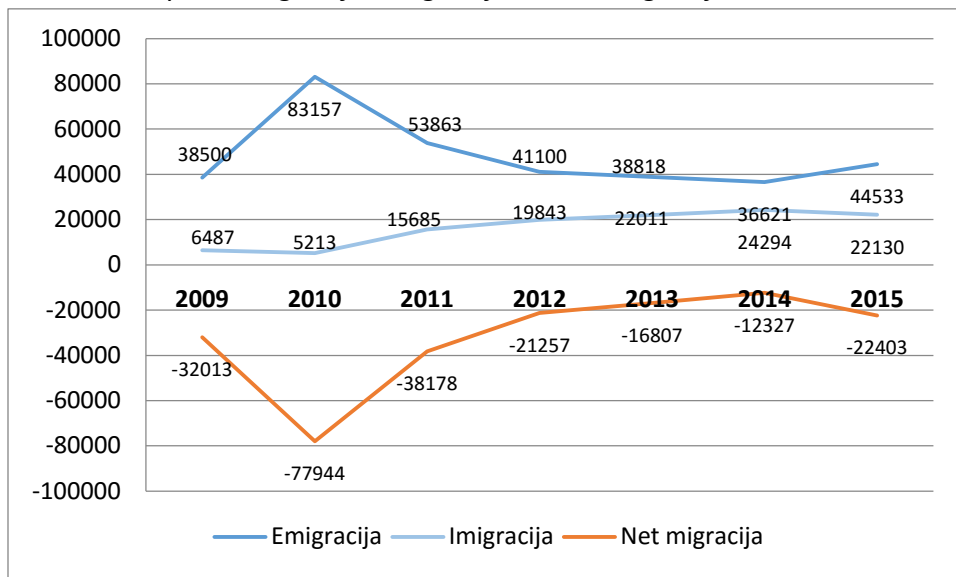
Šaltinis: Migracijos departamentas

³BNS informacija, Algirdas Butkevičius: emigracija išaugo dėl atnaujinto šaukimo į kariuomenę, 2016-01-12, 15 min, <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/algirdas-butkevicius-emigracija-isaugo-del-atnaujinto-saukimo-i-kariuomene-56-566325>>.

2015 m., lyginant su 2014 m., *daugiau negu 2 kartus išaugo išvykusių užsieniečių skaičius*: 2015 m. išvyko 7,5 tūkst. užsieniečių (sudarė 17 proc. visų išvykusiųjų), 2014 m. – 3,5 tūkst. užsieniečių (sudarė 9,6 proc. visų išvykusiųjų). Daugiausia 2015 m. išvyko Rusijos Federacijos (30,3 proc. išvykusių užsieniečių), Ukrainos (22,4 proc.) ir Baltarusijos (20,1 proc.) piliečių.

Neto migracija Lietuvoje 2015 m. buvo 22,4 tūkst. gyventojų (2014 m. buvo 12,3 tūkst.).

3 pav. Emigracija, imigracija ir neto migracija, 2009-2015 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas

Iniciatyvos emigracijos ir reimigracijos srityje

Igyvendinant „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011–2019 metų programos⁴ priemones 2015 m. finansuota 213 projektų, skirtų užsienio lietuvių organizacijoms stiprinti, padėti užsienyje gyvenantiems lietuviams išsaugoti ir kurti lietuvišką tapatybę. Užsienio reikalų ministerijos užsakymu 2015 m. atliktos apklausos duomenimis, 89 proc. užsienio lietuvių lietuviybės išlaikymas yra svarbus, 39,9 proc. respondentų nurodė, kad domisi grįžimo į Lietuvą galimybėmis. 2015 m. 164 lietuvių kilmės užsieniečiams studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose buvo skirtas valstybės finansavimas (2014 m. buvo finansuoti 158 studentai). Švietimo ir mokslo ministerija rėmė užsienio lietuvių vaikų vasaros stovyklas (2015 m. dalyvavo 238 vaikai, 20 proc. daugiau nei 2014 m.).

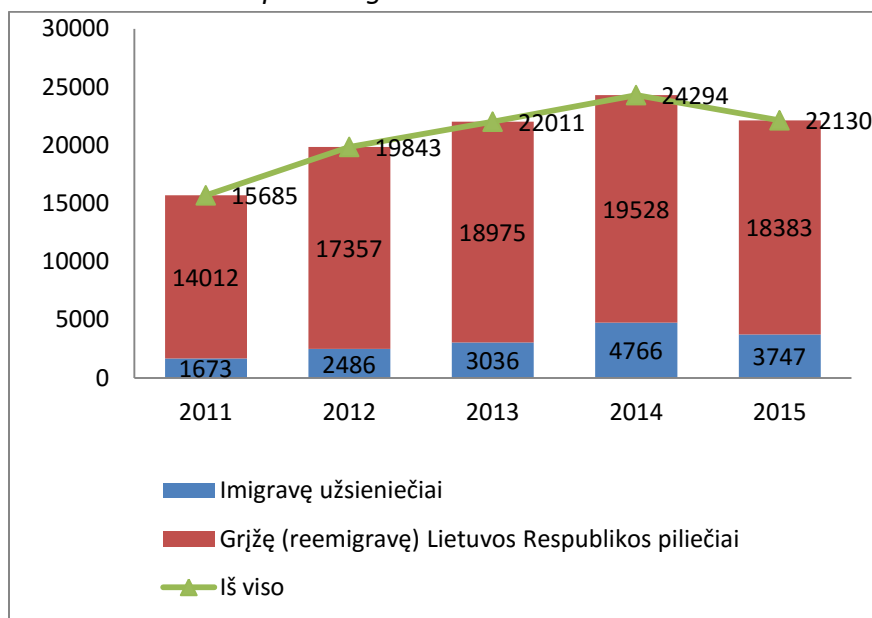
⁴Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 389.

2015 m. pradėjo veikti Migracijos informacijos centras. Įgyvendinant Lietuvos migracijos politikos gairių⁵ nuostatas emigracijos ir grįžtamosios migracijos srityje, įkurtas ir pradėjo veiklą Migracijos informacijos centras, skirtas vieno langelio principu teikti informaciją ir praktinę pagalbą visais su grįžimu į Lietuvą ir gyvenimu Lietuvoje susijusiais klausimais⁶. Sukurta internetinė svetainė www.renkuosilietuva.lt, teikiamos konsultacijos nemokama telefono linija, el. paštu, programa *skype*.

1.3. Imigracija

2015 m. į Lietuvą atvyko 22,1 tūkst. asmenų. Tai 9 proc. mažiau negu 2014 m., kai atvyko 24,3 tūkst. asmenų. Tai priešinga tendencija anksčiau buvusiai ne tik dėl to, kad ankstesniais metais augo bendras atvykstančiųjų skaičius, bet ir daugėjo grįžtančių (reemigruojančių) Lietuvos Respublikos piliečių bei atvykstančių užsieniečių.

4 pav. Imigrantai 2011–2015 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas

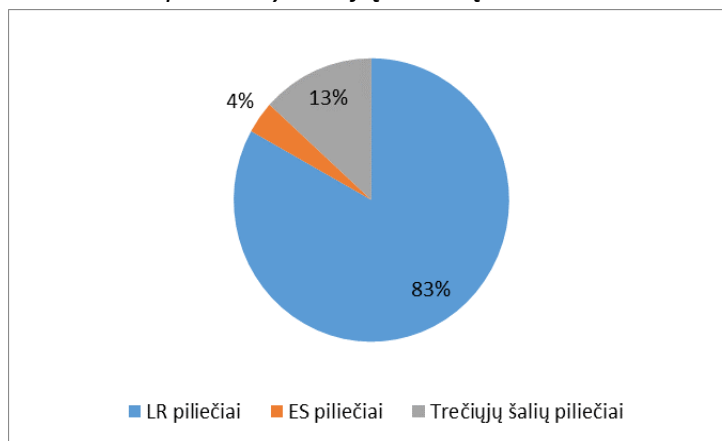
Lietuvos Respublikos piliečiai sudaro 83 proc. visų 2015 m. atvykusių (imigravusių) asmenų. 2015 m. į Lietuvą grįžo (reemigravo) 18,4 tūkst. Lietuvos Respublikos piliečių (2014 m. tokių buvo 19,5 tūkst.). Daugiausia Lietuvos Respublikos piliečių 2015 m. grįžo (reemigravo) iš Jungtinės Karalystės (8,7 tūkst. arba 47,3 proc. visų reemigravusių), Norvegijos ir Airijos (po 2

⁵Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 79.

⁶Pagal Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro ir Vidaus reikalų ministerijos 2015 m. sausio 8 d. sutartį dėl Migracijos informacijos centro palaikymo.

tūkst. arba po 11 proc.), Vokietijos (1 tūkst. arba 5,4 proc.), Ispanijos (586 arba 3,2 proc.). Taigi, tendencijos išliko tokios pačios kaip ir 2014 m. (2014 m. 9,1 tūkst. grįžusių Lietuvos Respublikos piliečių atvyko iš Jungtinės Karalystės, 2,2 tūkst. – iš Airijos, 2 tūkst. – iš Norvegijos, 1,1 tūkst. – iš Vokietijos, 747 – iš Ispanijos).

5 pav. Atvykusieji į Lietuvą 2015 m.

Šaltinis: Migracijos departamentas

2015 m. į Lietuvą *imigravo 3,7 tūkst. užsieniečių* (2014 m. atvyko 4,8 tūkst. užsieniečių). 2015 m. *daugiausia imigravo Ukrainos piliečių* (1,1 tūkst. arba 30 proc. visų užsieniečių), Rusijos Federacijos (696 užsieniečiai arba 18,8 proc. visų užsieniečių), Baltarusijos piliečių (387 arba 10,4 proc.). Palyginti su 2014 m., imigravusių Ukrainos piliečių skaičius nepakito (2014 m. atvyko 1,1 tūkst.), Rusijos Federacijos ir Baltarusijos piliečių imigravo mažiau – atitinkamai 2 ir 1,3 karto (2014 m. atvyko 1,4 tūkst. Rusijos piliečių, 387 Baltarusijos piliečiai).

2015 m. *išduoti arba pakeisti 18 228 leidimai laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams*: 8 803 leidimai laikinai gyventi išduoti (mažiau negu 2014 m., kai išduoti 9 749 leidimai laikinai gyventi), o 9 425 leidimai laikinai gyventi pakeisti (tai daugiau negu 2014 m., kai pakeisti 8 547 leidimai laikinai gyventi). Vertinant bendrą išduotų ir pakeistų leidimų laikinai gyventi skaičių, 2015 m. išduota, pakeista 6,6 proc. mažiau leidimų laikinai gyventi.

Daugiausia leidimų laikinai gyventi 2015 m. išduota šeimos susijungimo (31 proc.), darbo (28 proc.) ir teisėtos veiklos (25 proc.) pagrindais. Lyginant 2014 ir 2015 m. duomenis, dėl šeimos susijungimo išduotų (pakeistų) leidimų laikinai gyventi padaugėjo nežymiai (3,6 proc.), 22 proc. išaugo darbo tikslu išduotų (pakeistų) leidimų laikinai gyventi skaičius, 89 proc. daugiau išduota mėlynųjų kortelių (2014 m. išduota 151, 2015 m. – 286), o teisėtos veiklos pagrindu išduotų

(pakeistų) leidimų laikinai gyventi skaičius sumažėjo 25 proc.⁷ (nuo 6,6 tūkst. 2014 m. iki 4,9 tūkst. 2015 m.).

2015 m. išduota 614 leidimų nuolat gyventi, t. y. 12,5 proc. mažiau negu 2014 m., kai išduoti 702 tokie leidimai. 40 proc. išaugo Ukrainos piliečiams išduotų leidimų nuolat gyventi skaičius (nuo 105 prašymų 2014 m. iki 175 prašymų 2015 m.), o Rusijos ir Baltarusijos piliečiams leidimų nuolat gyventi, lyginant su 2014 m., išduota mažiau (atitinkamai 17 ir 19 proc.).

Daugiau Lietuvoje gyvenančių Europos Sąjungos valstybių narių piliečių įgijo teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje – 302 (2014 m. tokią teisę įgijo 188 ES piliečiai).

Piktnaudžiavimas.

Vykdamt nelegalios migracijos kontrolės priemones Migracijos departamentui pateiktos 1 005 užsieniečių bylos dėl leidimo laikinai gyventi panaikinimo. 2015 m. panaikinti 862 leidimai laikinai gyventi.

Teisiniai pokyčiai

2015 m. kovo 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai, įgyvendinantys *Vieno langelio direktyvą*⁸ (plačiau žr. 2.1.3 sk.) ir *Priskyrimo direktyvą*⁹ (plačiau žr. 5 sk.).

2015 m. balandžio 16 d. priimta Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pataisa dėl *jūrininkų* teisės būti be vizos Lietuvos Respublikos teritorijoje (plačiau 2.6 sk.).

2015 m. birželio 25 d. priimti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai¹⁰, skirti užtikrinti veiksmingesnę valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar visuomenei riziką keliančių užsieniečių migracijos kontrolę, kuriais:

⁷Pastarasis pokytis sietinas su nuo 2014 m. lapkričio 1 d. pasikeitusiomis leidimo laikinai gyventi išdavimo teisėtos veiklos pagrindu sąlygomis, kai Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ buvo nustatyti aukštesni reikalavimai, siekiant kovoti su fiktyvių įmonių steigimo leidimui laikinai gyventi gauti reiškiniu.

⁸2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/98/ES dėl vienos prašymų išduoti vieną leidimą trečiųjų šalių piliečiams gyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje pateikimo procedūros ir dėl valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių darbuotojų bendrųjų taisykių.

⁹2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų

¹⁰Įstatymo projektą pateikė Lietuvos Respublikos Prezidentė.

- *atsisakyta nuostatų, pagal kurias buvo taikomas „nutylėjimo principas“ dėl informacijos apie užsieniečio galimą kelti grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai pateikimo; nustatyti reikalavimai dėl privalomo išvados pateikimo ir terminas tokiai išvadai pateikti;*
- *užsienietis turi nurodyti daugiau duomenų apie save; jeigu užsienietis nepateikia prašomos informacijos ar atsisako ją pateikti – prašymas išduoti leidimą gyventi nepriimamas;*
- *papildyti atsisakymo išduoti leidimą gyventi pagrindai (jeigu yra rimtas pagrindas manyti, kad leidimo laikinai gyventi prašoma, siekiant išvengti baudžiamosios atsakomybės taikymo užsienio valstybėje ir (arba) kad užsienietis darys nusikalstamas veikas Lietuvos Respublikoje);*
- *sprendimus panaikinti leidimą gyventi, pabėgėlio statusą, papildomą apsaugą ar išsiųsti užsienietį dėl grėsmės valstybės saugumui ir viešajai tvarkai priežasčių įgaliotas priimti Migracijos departamentas; iki šiol priimti šiuos sprendimus buvo įgaliotas teismas.*

2015 m. gegužės 6 d. priimti vidaus reikalų ministro nustatytos leidimų gyventi išdavimo tvarkos pakeitimai, kuriais:

- *sugriežtinti reikalavimai prašymui išduoti leidimą laikinai gyventi pateikti; užsienietį, pateikiant tokį prašymą gali atstovauti tik advokatas, kai iki tol tai galėjo padaryti asmuo, turintis užsieniečio įgaliojimą;*
- *nustatytas reikalavimas pateikti užsienio valstybės kompetentingos institucijos išduotą pažymą apie teistumą, jeigu užsienietis siekia gauti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje.*

Inicijuoti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai¹¹, skirti nustatyti palankesnes sąlygas verslo tikslais atvykstantiems užsieniečiams, išduoti leidimus laikinai gyventi startuoliams, supaprastinti procedūras atvykti užsieniečiams, kurie yra trūkstantų Lietuvos darbo rinkoje profesijų specialistai arba studijuoja ir įgyja profesinę kvalifikaciją Lietuvoje (*plačiau žr. atitinkamai 2.1 ir 2.3 sk.*).

Inicijuoti vidaus reikalų ministro nustatytos leidimų gyventi išdavimo tvarkos pakeitimai, nustatantys užsieniečiams palankesnes nuostatas:

- *dėl reikalavimo turėti pakankamai pragyvenimo lėšų leidimui gyventi gauti¹². Migracijos institucijoms suteikta platesnė diskrecija – vertindamos užsieniečio padėtį, institucijos*

¹¹Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2016 m. balandžio 13 d. pritarė ir pateikė Lietuvos Respublikos Seimui Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 2, 17, 33, 35, 36, 40, 43, 44, 44¹, 45, 46, 50, 57, 58, 62, 63 straipsnių pakeitimo ir papildymo 6¹, 45¹ straipsniais įstatymo projektą Nr. XIIP-4306. Seimas įstatymą priėmė 2016 m. birželio 30 d..

¹² 2016 m. balandžio 4 d. vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-243.

galės atsižvelgti į nustatytą orientacinę sumą, nagrinėdamos kiekvieną atvejį atskirai, bet nebūtinai prašymą atmesti, jeigu nustatyto minimalaus pajamų lygio sąlyga netenkinama;

- *dėl reikalavimo turėti tinkamą gyvenamąją vietą*¹³. Duomenis apie gyvenamąją vietą užsienietis galės pateikti leidimo laikinai gyventi išrašymo stadijoje, o gyvenamosios vietos deklaraciją – atsiimdamas išrašytą leidimą laikinai gyventi migracijos institucijai (neberekės dėl to papildomai kreiptis į gyvenamosios vietos deklaravimo įstaigą).

Informacijos teikimas užsieniečiams. 2015 m. atnaujinta interneto svetainės www.migracija.lt informacija, suprantamiau ir aiškiau išdėstant informaciją apie imigracijos procedūras.

Efektyvinamos procedūros. Praktikoje pradėti taikyti kontrolinių dokumentų, kuriuos būtina pateikti užsieniečiui norint gauti ar pasikeisti leidimą laikinai gyventi, sąrašai (unifikuotos formos) – nepriėmus užsieniečio prašymo išduoti arba pakeisti leidimą laikinai gyventi, užsieniečiui žodžiu paaiškinama atsisakymo priimti prašymą priežastis ir įteikiamas kontrolinių dokumentų lapas, kuriame pažymimi trūkstami dokumentai.

1.4. Instituciniai pokyčiai

Lietuvos Respublikos Seimas *sudarė nuolatinę Migracijos komisiją*¹⁴ klausimams dėl migracijos procesų valdymo nagrinėti ir, išlaikant frakcijų proporcinio atstovavimo principą, patvirtino jos personalinę sudėtį¹⁵.

Išplėsta Vidaus reikalų ministerijos kompetencija ir atsakomybė migracijos srityje – pavesta formuoti valstybės migracijos politiką, įskaitant ir ekonominės migracijos sritį, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą¹⁶.

Vyriausybė priėmė sprendimą optimizuoti migracijos procesų valdymą – Migracijos departamento funkcijas perduoti policijai ir Valstybės sienos apsaugos tarnybai, siekiant racionaliau jas paskirstyti (decentralizuoti, aiškiau apibrėžti institucijų atsakomybę ir pan.). Siekiant įgyvendinti šį sprendimą Vyriausybė pateikė Lietuvos Respublikos Seimui įstatymo

¹³T. p.

¹⁴2015 m. balandžio 14 d. įstatymu Nr. XII-1606 papildytas Lietuvos Respublikos Seimo statutas dėl nuolatinės Migracijos komisijos sudarymo ir nustatytos jos veiklos kryptys.

¹⁵Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 21 d. nutarimas Nr. XII-1640.

¹⁶Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 222 pakeisti Vidaus reikalų ministerijos nuostatai.

projektą¹⁷. Seime kartu svarstomas alternatyvus projektas¹⁸, kuriuo siūloma Migracijos departamento kompetencijas ir atsakomybę stiprinti. Sprendimas nėra priimtas.

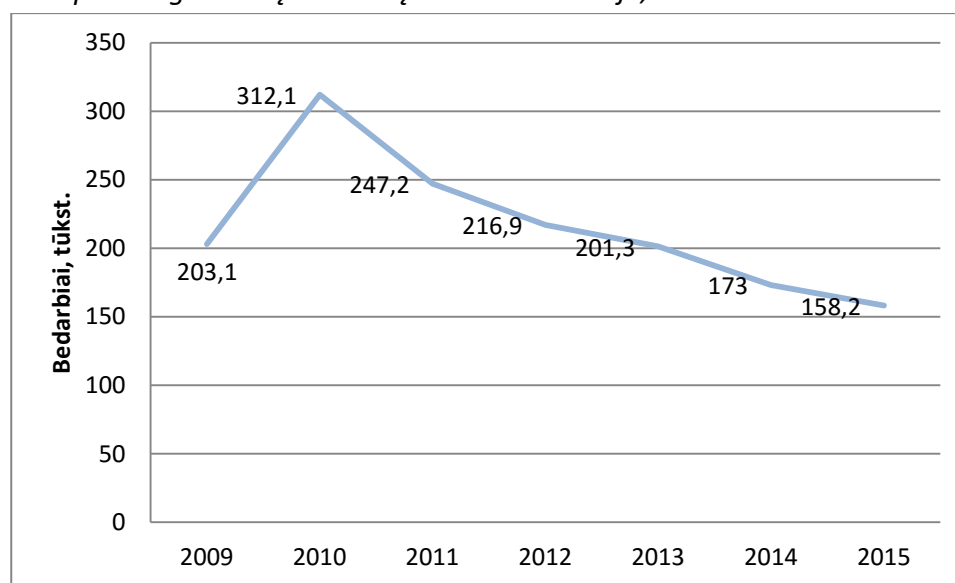
2. Teisėta migracija ir judumas

2.1. Ekonominė migracija

2.1.1. Darbo rinkos tendencijos

Nedarbas toliau mažėjo. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2015 m. nedarbo lygis šalyje siekė 9,1 proc. ir, palyginti su 2014 m., sumažėjo 1,6 procentinio punkto. 2015 m. vidutinis registruotų bedarbių skaičius buvo 158,2 tūkst. bedarbių – 8,5 proc. mažiau negu 2014 m. (registruota 173 tūkst. bedarbių). 2015 m. darbdaviai užregistravo 235,5 tūkst. laisvų darbo vietų – 3,9 proc. daugiau nei 2014 m.

6 pav. Registruotų bedarbių skaičius Lietuvoje, 2009-2015 m.

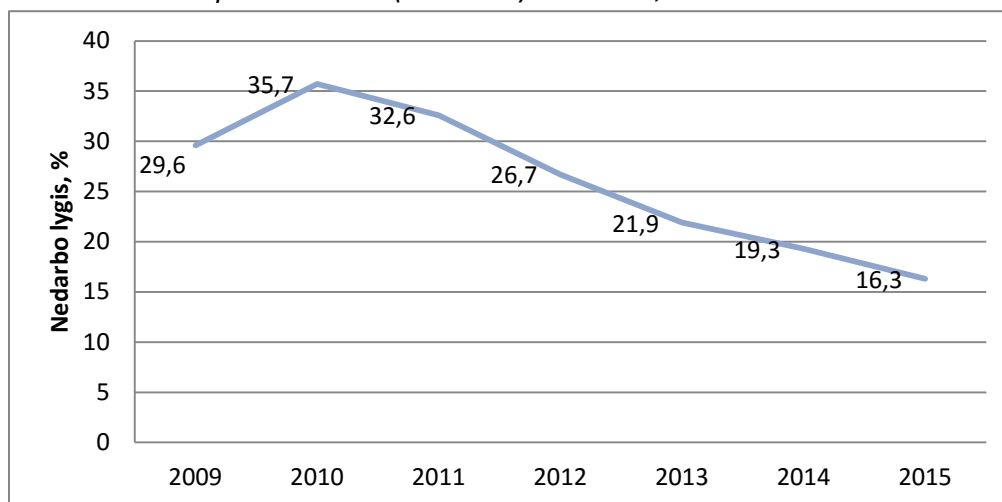
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Mažėjo bedarbių tarp jaunimo. Jaunimo (15–24 metų) nedarbo lygis per metus sumažėjo 3 procentiniais punktais ir sudarė 16,3 procento; tai 4,1 proc. punkto mažiau negu ES šalių vidurkis.

¹⁷Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3199.

¹⁸Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 4, 21, 28, 29, 31, 34, 36, 51, 55, 74, 99, 99¹, 100, 104, 105¹, 105², 105⁴, 141 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 3¹ straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIP-3475(2).

7 pav. Jaunimo (15-24 m.) nedarbas, 2015

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Mažėjo ilgalaikių bedarbių (ilgalaikių bedarbių dalis tarp visų bedarbių sumažėjo nuo 33,6 proc. 2014 m. iki 29,7 proc. 2015 m.; per metus įdarbinta 18,6 tūkst. ilgalaikių bedarbių). Šiame kontekste gali būti svarbus aspektas, kad pagal migracijos rodiklius kas trečias emigravęs vyras yra 19–26 metų.

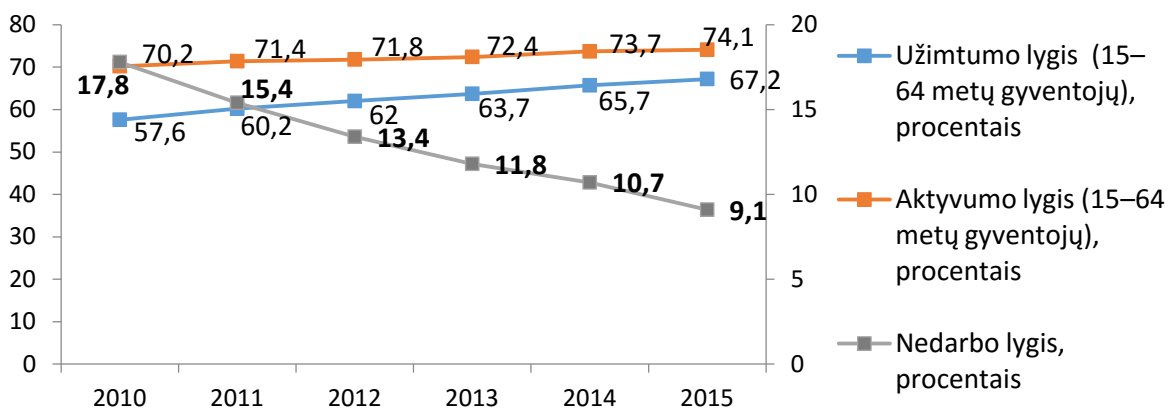
15–64 metų gyventojų užimtumo lygis per metus padidėjo 1,5 procentinio punkto ir sudarė 67,2 proc. Šio amžiaus vyrų užimtumo lygis sudarė 68 proc., moterų – 66,5 proc., atitinkamai 1,5 ir 1,6 procentinio punkto daugiau nei 2014 m.

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalies ūkyje 2015 m. sudarė 712,1 euro ir padidėjo 5,1 procento, palyginti su 2014 m.

Pagal Lietuvos darbo biržos paskelbtą 2016 m. darbo rinkos prognozę¹⁹, darbo jėgos paklausa išliks panaši kaip ir 2015 m. – apie 62 proc. laisvų darbo vietų bus paslaugų sektoriuje, 20 proc. – pramonės, 13 proc. statybos, 5 proc. žemės ūkio sektoriuose.

¹⁹ Lietuvos darbo birža, 2016 metų darbo rinkos prognozė, <https://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Documents/prognoze_2016.pdf>.

8 pav. Užimtumo, aktyvumo ir nedarbo lygių tendencijos (15–64 metų gyventojų)

Šaltinis: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Kvalifikuotos darbo jėgos emigracija – pastarųjų metų pagrindinis iššūkis Lietuvos darbo rinkai. Darbdaviai neranda tinkamos kvalifikacijos darbuotojų (net 46 proc. apklaustų darbdavių susiduria su jų trūkumu). Trūkstant tokių darbuotojų siekia pasitelkti kvalifikuotą darbo jėgą iš trečiųjų šalių.

2.1.2. Užsieniečių atvykimas dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujančio darbo

2015 m. išduoti, pakeisti 286 leidimai laikinai gyventi (mėlynosios kortelės) užsieniečiams, atvykusiems dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą. *Palyginus su 2014 m. mėlynųjų kortelių išduota, pakeista 89 proc. daugiau* (2014 m. išduota 151, 2013 m. – 22).

2015 m. *daugiausia mėlynųjų kortelių išduota Ukrainos piliečiams* (93 mėlynosios kortelės), Rusijos Federacijos piliečiams (68), Baltarusijos Respublikos (67), JAV (30) piliečiams. Taip pat 4 išduotos Turkijos, 4 – Pakistano, 3 – Kinijos, po 2 – Moldovos ir Pietų Korėjos bei po 1 – Singapūro, Makedonijos, Kazachstano, Kanados, Gruzijos, Azerbaidžano, Armėnijos, Australijos piliečiams.

2014 m. taip pat *daugiausia mėlynųjų kortelių buvo išduota Ukrainos piliečiams* (daugiau nei 30 proc.), Rusijos piliečiams, JAV ir Baltarusijos piliečiams. 2013 m. *daugiausia* (apie 38 proc.) mėlynųjų kortelių buvo išduota Baltarusijos piliečiams.

Leidimui laikinai gyventi (mėlynajai kortelei) išduoti užsienietis turi atitikti profesinės kvalifikacijos reikalavimus ir jam turi būti mokamas atlyginimas, ne mažesnis negu 2 šalies ūkio vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai. Jeigu užsieniečiui mokamas ne mažesnis negu 2 šalies ūkio vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydis, jį įdarbinant taikomas darbo rinkos poreikių testas. Jeigu užsieniečio darbo užmokestis yra didesnis 3 kartus, darbo rinkos testas nėra taikomas ir tokiam užsieniečiui nereikalingas Darbo biržos sprendimas.

2015 m. priimti 84 sprendimai dėl užsieniečio darbo, kuriam atlikti reikia aukštos profesinės kvalifikacijos, atitikties darbo rinkos poreikiams, tai 36 proc. mažiau nei 2014 m., kai buvo priimtas 131 sprendimas. Pagal profesinę kvalifikaciją: 46 – inžinieriams, 8 – ekonomistams, 5 – orlaivių ir aviacinių variklių gamybos, techninio aptarnavimo ir remonto bakalaurams, 4 – vadybininkams, po 2 – gydytojams, teisininkams ir mokytojams.

Nuo 2014 m. lapkričio 1 d. darbo rinkos poreikių testas netaikomas tiems užsieniečiams, kuriems darbdavys įsipareigoja mokėti mėnesinį darbo užmokestį, ne mažesnę negu 3 vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai, arba jeigu užsieniečio leidimas laikinai gyventi (mėlynoji kortelė) keičiamas, ir jau yra praėję 2 šio užsieniečio teisėto darbo Lietuvos Respublikoje metai. *Virš 70 proc. užsieniečių, kuriems išduota mėlynoji kortelė, 2015 m. nebuvo taikomas darbo rinkos testas.*

*Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis*²⁰ 2015 m. IV ketv. palyginti su 2014 m. IV ketv., šalies ūkyje *padidėjo 5,9 proc.* – nuo 714 eurų 2014 m. IV ketv. iki 757 eurų 2015 IV ketv.

Teisiniai pasikeitimai

Prašymą mėlynajai kortelei išduoti gali pateikti ne tik pats užsienietis, bet ir jį įdarbinantis darbdavys pagal 2015 m. kovo 1 d. įsigaliojusį įstatymo pakeitimą.

*Reglamentuota galimybė*²¹ *Lietuvoje esantiems užsieniečiams keisti statusą į dirbančio aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą* (kreiptis dėl mėlynosios kortelės gavimo), jeigu užsienietis, įgijo aukštąjį išsilavinimą Lietuvos Respublikoje arba jeigu užsienietis (specialistas) dirbo Lietuvoje pagal darbo sutartį su leidimu dirbti arba vienu leidimu.

²⁰Lietuvos statistikos departamento duomenys.

²¹Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2016 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. A1-40 pakeistas Sprendimo dėl užsieniečio aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujančio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams priėmimo tvarkos aprašas.

Pakeisti procedūriniai reikalavimai dėl užsieniečio aukštos profesinės kvalifikacijos vertinimo – vietoje Studijų kokybės vertinimo centro (SKVC) sprendimo pateikiama SKVC rekomendacija dėl užsieniečio kvalifikacijos vertinimo. Praktikoje tai reikšmingai sutrumpino realų mėlynosios kortelės išdavimo laiką.

Tarptautiniai susitarimai su trečiosiomis šalimis dėl kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo. Lietuva jau pasirašiusi kvalifikacijų pripažinimo susitarimus su Ukraina ir Moldova. 2015 m. balandžio 27 d. buvo pasirašytas Švietimo ir mokslo ministerijos ir Kinijos Liaudies Respublikos švietimo ministerijos susitarimas dėl kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, abipusio pripažinimo. 2015 m. atnaujintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Baltarusijos Respublikos Vyriausybės susitarimo dėl kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, abipusio pripažinimo projekto rengimas.

Inicijuoti įstatymo pakeitimus²², kuriais siūloma išplėsti ratą užsieniečių, kurie galėtų pretenduoti į leidimą laikinai gyventi (mėlynąją kortelę). Siūloma:

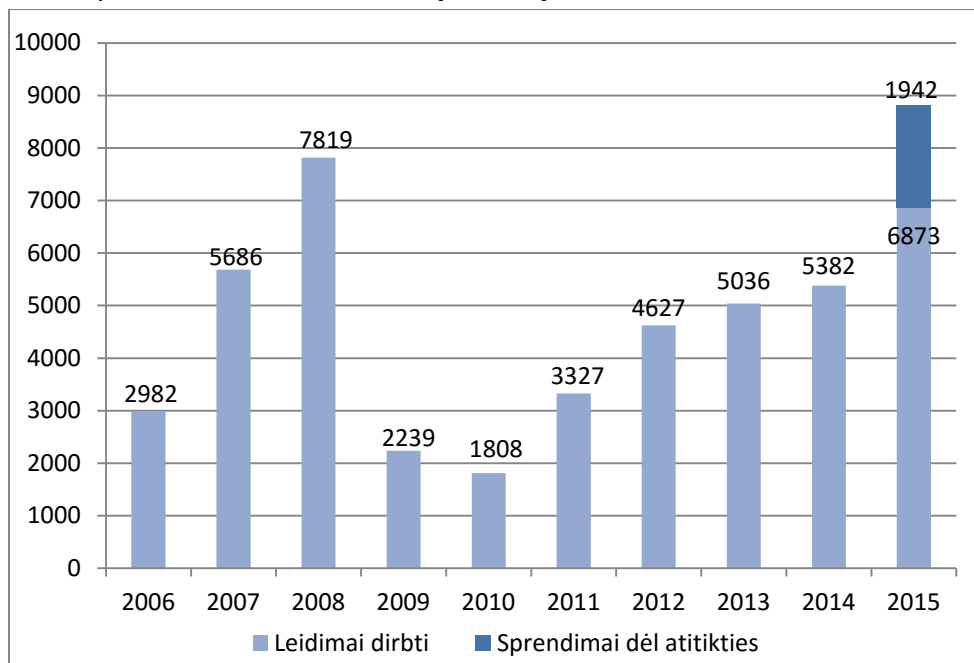
- sumažinti darbo užmokesčio, kurį darbdavys turi įsipareigoti mokėti aukštą profesinę kvalifikaciją turinčiam užsieniečiui, dydį mėlynajai kortelei gauti (nuo šiuo metu nustatytų 2 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžių iki 1,5);
- netaikyti užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams vertinimo, jeigu leidimas laikinai gyventi (mėlynoji kortelė) išduodamas užsieniečiui, kuris trūkstamos Lietuvos darbo rinkoje profesijos specialistas. Tam siūloma patvirtinti profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą.

2.1.3. Užsieniečių atvykimas dirbti

Lietuvos darbo birža 2015 m. išdavė 6,9 tūkst. leidimų dirbti ir priėmė 1,9 tūkst. sprendimų dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams (kai po 2015 m. kovo 1 d. įsigaliojo *Vieno leidimo* direktyvą perkeliančys įstatymo pakeitimai). *Lyginant su 2014 m. duomenimis, 2015 m. bendras trečiųjų šalių piliečių, atvykusių dirbti į Lietuvos įmones, skaičius išaugo beveik 64 proc. (nuo 5,4 tūkst. iki 8,8 tūkst.).*

²²Įstatymo projektą svarsto Lietuvos Respublikos Seimas; numatoma, kad bus priimtas 2016 m. pavasario sesijoje.

9 pav. Užsieniečiams išduotų leidimų dirbti skaičius 2006-2015 m.

Šaltinis: Lietuvos darbo birža

Leidimai dirbti.

2015 m. užsieniečiams išduota 28 proc. daugiau leidimų dirbti negu 2014 m. (2015 m. – 6,9 tūkst., 2014 m. – 5,4 tūkst. leidimų dirbti).

2015 m. daugiausiai leidimų dirbti užsieniečiams išduota paslaugų sektoriuje (84 proc.), statybos sektoriuje (12 proc.) ir 4 proc. – pramonės sektoriuje. Lyginant su 2014 m., 5 proc. mažiau leidimų dirbti išduota paslaugų ir pramonės sektoriuose, statybų sektoriuje 10 proc. padidėjo išduotų leidimų dirbti skaičius.

Iš 2015 m. išduotų leidimų dirbti, 83 proc. (5 695) leidimų dirbti išduota užsieniečiams dirbti pagal profesijas, kurios įtrauktos į Lietuvos darbo biržos sudaromą trūkstamų profesijų darbuotojų sąrašą (2014 m. – 4 994). Daugiausia (5 299 leidimų dirbti arba 93 proc.) išduota tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonių vairuotojams (2014 m. – 4 316, pokytis 22,7 proc.), 158 leidimai – metalinių laivų korpusų surinkėjams (2014 m. – 278; pokytis: –43,2 proc.) 122 leidimai restoranų virėjams (2014 m. – 175; pokytis –24,2 proc.) 116 – suvirintojams (2014 m. – 193; pokytis: 39,9 proc.).

Daugiausia leidimų dirbti išduota Ukrainos piliečiams (64 proc. arba 4 419 leidimų ir tai yra 5 proc. daugiau negu 2014 m.) ir Baltarusijos piliečiams (25 proc. arba 1 740 leidimų, tai 4 proc. mažiau

negu 2014 m.). Moldovos piliečiams išduota 2 proc. daugiau negu 2014 m. (239 leidimai arba 4 proc. išduotų leidimų). Rusijos Federacijos piliečiai 2015 m. liko 4-oje pozicijoje (119 leidimų arba 2 proc. išduotų leidimų).

98 proc. leidimų dirbti išduota vyrams (6 708 leidimai), 2 proc. – moterims (165 leidimai).

2015 m. net 4,5 karto daugiau išduota leidimų dirbti *komandiruotiems* užsieniečiams. Lietuvos darbo birža 2015 m. išdavė 916 leidimų dirbti komandiruotiems užsieniečiams (2014 m. buvo išduoti 202 leidimai). Pagal profesijas tarp komandiruojamų darbuotojų dominuoja statybų sektoriaus profesijos (pvz., 119 leidimai išduoti tinkuotojams apdailininkams, 110 – pastatų apšiltintojams, 96 – mūrininkams).

52 leidimai dirbti 2015 m. išduoti užsieniečiams *studentams*. 24 leidimai dirbti 2015 m. išduoti *stažuotojams*, įdarbintiems pagal darbo sutartis. Vienas leidimas dirbti išduotas Kanados piliečiui *pagal jaunimo mainų programą*²³.

Leidimai laikinai gyventi ir dirbti (vienas leidimas)

2015 m. kovo 1 d. įsigaliojo įstatymo pakeitimai, kuriais *perkelta Vieno leidimo direktyva*²⁴. Taigi, nuo šios datos leidimai dirbti neišduodami užsieniečiams, siekiantiems gauti leidimą laikinai gyventi darbo tikslu. Darbo rinkos testas dėl šių užsieniečių atliekamas vienos procedūros metu. Dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams vertinimo Lietuvos darbo birža priima sprendimą, kuris pateikiamas leidimą laikinai gyventi išduodančiai institucijai. Kartu nustatyta *išlyga netaikyti darbo patirties sąlygos* užsieniečiui, kuris, Lietuvos Respublikoje pabaigęs studijas ar mokymąsi pagal profesinio mokymo programą, ketina dirbti pagal įgytą kvalifikaciją. 2015 m. priimti 1 942 sprendimai dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams.

Daugiausiai leidimų užsieniečiams buvo išduota dirbti paslaugų sektoriuje 84 proc. (daugiausia tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonių vairuotojams), statybos sektoriuje – 12 proc., pramonės sektoriuje – 4 proc.

Didžioji sprendimų dalis buvo priimta Ukrainos piliečiams, kurie sudaro 61 proc., Baltarusijos piliečiams (29 proc.), ir Gruzijos piliečiams (2 proc.).

²³Pagal 2009 m. lapkričio 19 d. Lietuvos Respublikos ir Kanados Vyriausybių susitarimą dėl jaunimo mainų.

²⁴2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/98/ES dėl vienos prašymų išduoti vieną leidimą trečiųjų šalių piliečiams gyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje pateikimo procedūros ir dėl valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių darbuotojų bendrų teisių.

2015 m. išduoti, pakeisti 4 752 leidimai laikinai gyventi darbo tikslu. Tai 22 proc. daugiau negu 2014 m., kai išduoti 3 903 leidimai šiuo tikslu.

Teisiniai pakeitimai

Reglamentuota galimybė²⁵ gauti vieną leidimą ketinantiems dirbti pagal darbo sutartį trečiųjų šalių piliečiams, kurie į Lietuvą atvyko kitais nei darbo tikslais ir turi leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje.

Inicijuoti įstatymo pakeitimai²⁶, kuriais siūloma nustatyti palankesnes užsieniečių įdarbinimo procedūras:

- netaikyti darbo rinkos testo užsieniečiams, kurie baigė Lietuvoje studijas ar mokymąsi pagal profesinio mokymo programą ir ketina dirbti pagal įgytą kvalifikaciją;
- netaikyti leidimo dirbti reikalavimo (išduodant nacionalinę vizą) ir darbo rinkos testo (išduodant leidimą laikinai gyventi) užsieniečiams, kurie atvyksta dirbti pagal profesiją, kuri įtraukta į Lietuvos darbo biržos patvirtintą profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos kryptis;
- netaikyti leidimo dirbti reikalavimo komandiruotiems užsieniečiams – užsieniečiams, kurie yra užsienio valstybės (kuri nėra Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybė narė) įmonės nuolatiniai darbuotojai, šios įmonės atsiunčiami laikinai (ne ilgiau kaip vieneriems metams) dirbti į įmonę Lietuvoje pagal tarp šių įmonių sudarytą sutartį dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo kaip specialistas pagal turimą profesinę kvalifikaciją. Šie užsieniečiai atvyktų į Lietuvos Respubliką, gavę nacionalinę vizą.

Humanitarinės priežastys – 2015 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusiais įstatymo pakeitimais užsieniečiui leista dirbti be leidimo dirbti, jeigu turi leidimą laikinai gyventi, išduotą dėl to, kad negali išvykti iš Lietuvos Respublikos dėl humanitarinių priežasčių, užsieniečio negalima grąžinti į užsienio valstybę ar išsiųsti iš Lietuvos Respublikos. Šie pakeitimai leido Ukrainos piliečiams, gavusiems leidimą laikinai gyventi dėl karinio konflikto Ukrainoje, dirbti Lietuvoje, netaikant reikalavimo įsigyti leidimą dirbti.

Sezoninis darbas²⁷ – Vyriausybei pateiktas svarstyti įstatymo pakeitimo projektas, perkeliantis 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/36/ES dėl trečiųjų šalių

²⁵Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. A1-488 pakeistas Sprendimo dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams priėmimo tvarkos aprašas.

²⁶Įstatymo projektą svarsto Lietuvos Respublikos Seimas; numatoma, kad bus priimtas 2016 m. pavasario sesijoje.

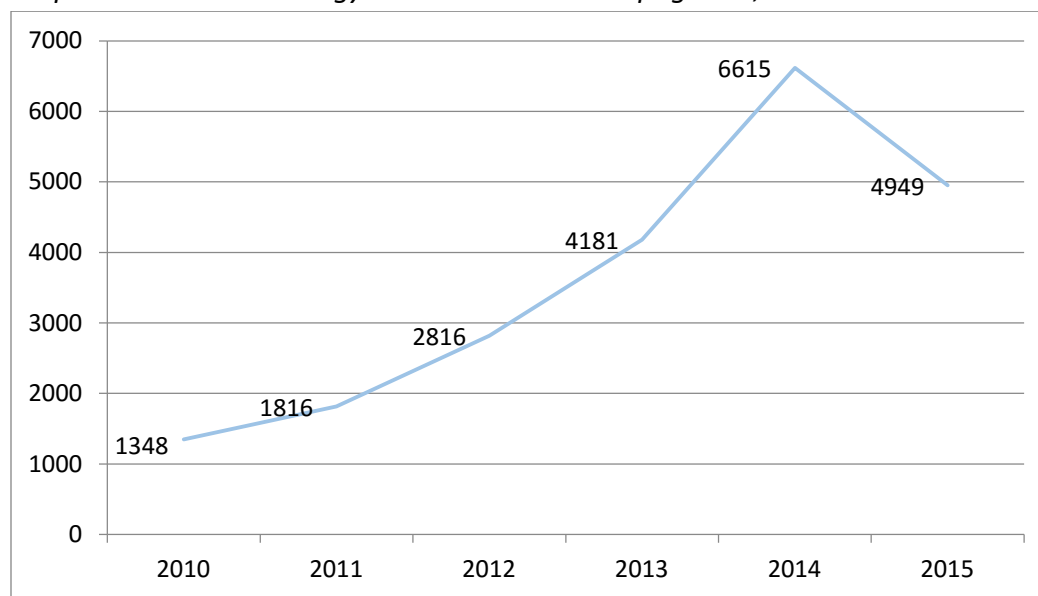
piliečių atvykimo ir buvimo tikslu dirbti sezoniniais darbuotojais sąlygų (numatoma pateikti svarstyti Seimui 2016 m. rudens sesijoje²⁸).

2015 m. buvo pasirašytas *Lietuvos ir Naujosios Zelandijos Vyriausybių susitarimas dėl darbo atostogaujant programos*²⁹. Susitarimo tikslas – skatinti jaunimo, siekiančio pažinti skirtingas tradicijas ir kultūras, mobilumą, suteikti abiejų susitariančiųjų valstybių piliečiams nuo 18 iki 30 metų amžiaus galimybę atvykti į kitą susitarimo valstybę pažintiniais tikslais, atostogauti tos valstybės teritorijoje iki 12 mėnesių, kartu suteikiant teisę studijuoti ar dirbti iki 6 mėnesių. Programos dalyviams nebūtų taikomas reikalavimas įsigyti leidimą dirbti.

2.1.4. Užsieniečių atvykimas teisėtos veiklos pagrindu

2015 m., lyginant su 2014 m. duomenimis, *leidimų laikinai gyventi, išduotų teisėtos veiklos (verslo) pagrindu sumažėjo 25 proc.* – nuo 6,6 tūkst. 2014 m. iki 4,9 tūkst. 2015 m.

10 pav. *Leidimai laikinai gyventi teisėtos veiklos pagrindu, 2010-2015 m.*

Šaltinis: Migracijos departamentas

²⁷Darbdaviai iki šiol nesinaudojo galimybe įdarbinti trečiųjų šalių piliečius sezoniniam darbui, nors įstatyme tokia galimybė nustatyta. Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2011–2015 m. leidimų dirbti sezoniniams darbuotojams išduota nebuvo.

²⁸Lietuvos Respublikos Vyriausybė įstatymo projektui pritarė 2016 m. liepos 7 d. posėdyje.

²⁹Susitarimas įsigalios, šalims atlikus nacionaliniuose teisės aktuose numatytas procedūras, reikalingas šiam Susitarimui įsigaliooti. Lietuvos Respublikos Seimas 2016 m. gegužės 19 d. įstatymu Nr. XII-2386 Susitarimą ratifikavo.

Tokį pokytį sąlygojo nuo 2014 m. lapkričio 1 d. nustatyti aukštesni reikalavimai leidimui laikinai gyventi išduoti³⁰ užsieniečiams, kurie atvyksta užsiimti teisėta veikla (verslu) – reikalavimas įmonei vykdyti realią veiklą (ne mažiau kaip 6 mėn. iki prašymo leidimui laikinai gyventi pateikimo), investuoti lėšų, įsteigti darbo vietų (ne mažiau kaip 3 darbo vietos Lietuvos piliečiams ar nuolat Lietuvoje gyvenantiems užsieniečiams).

Minėti pakeitimai buvo sąlygoti piktnaudžiavimo leidimų laikinai gyventi išdavimo verslo pagrindu, steigiant fiktyvias įmones, ne siekiant vykdyti realią veiklą, bet įgyti leidimą gyventi Lietuvoje, kaip teisę judėti Šengeno erdvėje. Įsigaliojus pakeitimams praktikoje sumažėjo fiktyvių įmonių steigimo reiškinys. Kita vertus, reikalavimas įdarbinti 3 darbuotojus tapo problema kai kuriems užsieniečiams, realiai vykdantiems veiklą ir siekiantiems pakeisti leidimą laikinai gyventi, kai veiklai nėra poreikio įdarbinti 3 darbuotojus.

Studija „Verslo ir investicijų pritraukimas į Lietuvą: migracijos politikos vaidmuo“

2015 m. Europos migracijos tinklas ir Tarptautinė migracijos organizacijos Vilniaus biuras atliko Lietuvos gyventojų apklausą ir įvertino jų požiūrį į verslininkus užsieniečius. Viešosios nuomonės tyrimas parodė, kad požiūris į užsieniečių investuotojų ir verslininkų atvykimą ir apsigyvenimą Lietuvoje yra gana pozityvus (39 proc. apklaustųjų tokius užsieniečius vertina palankiai), o kai kurių kategorijų verslininkų ir investuotojų imigracijai pritartų net dauguma Lietuvos gyventojų (pvz., regionuose, kur trūksta investicijų). Be to, kaip rodo tyrimo rezultatai, daugiau nei dviem trečdaliams Lietuvos gyventojų būtų priimtina dirbti įmonėje, kurios savininkas būtų užsienietis iš kitų (ne ES) šalių.

Remiantis studijos išvadomis ir kita susijusia informacija, inicijuotos įstatymo pataisos³¹, susijusios su sąlygomis, taikomomis užsieniečiams, siekiantiems apsigyventi Lietuvoje verslo tikslu, kuriomis siūloma:

- nustatyti palankesnes šeimos susijungimo sąlygas užsieniečiams, atvykstantiems užsiimti teisėta veikla (verslu) – siūloma leisti šeimai atvykti iš karto (šiuo metu taikoma tik ne mažiau kaip 260 tūkst. eurų investavusiam užsieniečiui), išduoti leidimą laikinai gyventi 2 metams (šiuo metu išduodamas 1 metams, keičiamas 2 metams);
- leisti darbo vietose įdarbinti ne tik Lietuvos piliečius ar nuolat gyvenančius užsieniečius, bet ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narių piliečius;

³⁰Pakeisti leidimą laikinai gyventi iki pakeitimų galiojusiomis sąlygomis užsieniečiai galėjo pateikę prašymą iki 2015 m. gegužės 1 d.

³¹Įstatymo projektą svarsto Lietuvos Respublikos Seimas; numatoma, kad bus priimtas 2016 m. pavasario sesijoje.

- įtvirtinti naują pagrindą leidimui laikinai gyventi išduoti, kai užsienietis yra įmonės³² vadovas, nereikalaujant užsieniečiui investuoti savo lėšų, ir šiems užsieniečiams nustatyti palankias sąlygas (atvykti iš karto su šeima, prašymus nagrinėti greičiau);
- nebeišduoti leidimo laikinai gyventi užsieniečiui, kuris yra įmonės kolegialaus valdymo ar priežiūros organo narys arba asmuo, turintis įmonės įgaliojimą sudaryti sandorius dėl praktikoje stebimo akivaizdaus piktnaudžiavimo tokia galimybe³³;
- įtvirtinti naują pagrindą leidimui laikinai gyventi užsieniečiui, steigiančiam startuolius – ketinančiam užsiimti veikla, susijusia su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu (inovatyvia veikla).

Perkeliami bendrovės viduje – rengiamas įstatymo pakeitimo projektas 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2014/66/ES dėl bendrovės viduje perkeliamų trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų perkelti, kurį numatoma teikti svarstyti Seimui 2016 m. rudens sesijoje.

Susitarimas dėl bendradarbiavimo. Sudarytas tarpinstitucinis susitarimas dėl bendradarbiavimo imigracijos procedūrų klausimais³⁴, siekiant labiau koordinuoto institucijų bendradarbiavimo sprendžiant reikiamų dokumentų atvykti, būti ir gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo klausimus užsieniečiams, kurie investuoja ir kuria darbo vietas Lietuvoje ar atvyksta dirbti į tokias įmones, kurios reikšmingai prisideda prie šalies ekonominės gerovės kūrimo. Tokiu būdu šiems užsieniečiams taikomos imigracijos procedūros palengvinamos ir paspartinamos (*fast track*).

2.2. Šeimos susijungimas

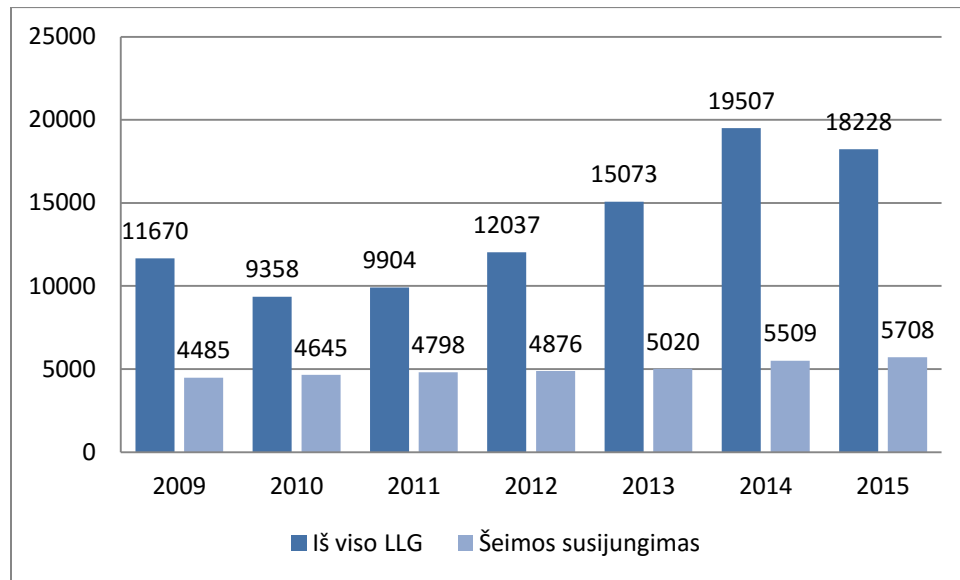
2015 m. šeimos susijungimo pagrindu išduoti leidimai laikinai gyventi sudaro didžiausią dalį – 31 proc. visų išduotų leidimų laikinai gyventi. Šiuo pagrindu išduodamų leidimų laikinai gyventi skaičius nuolat auga. Lyginant su 2014 m., 2015 m. išduota 3,6 proc. daugiau.

³² Įmonės nuosavo kapitalo (turto) vertė turi sudaryti ne mažiau kaip 500 tūkst. eurų, įmonėje turi būti įsteigta ne mažiau kaip 10 darbo vietų.

³³ Pagal galiojančius teisės aktus kolegialaus valdymo organo narių skaičius nėra ribojamas, o priežiūros organo narių gali būti iki 15. Praktikoje stebimi atvejai, kai sudaromas įmonės kolegialaus valdymo organas, kurį sudaro kelios dešimtys narių, suformuojamas priežiūros organas, kuriame narių skaičius yra maksimaliai galimas, nors įmonė atitinka tik minimalius reikalavimus (nuosavo kapitalo vertė sudaro 28 tūkst. eurų, įmonėje įdarbinti 3 darbuotojai).

³⁴ 2015 m. spalio 13 d. pasirašytas Vidaus reikalų, Ūkio, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų, Migracijos departamento ir Lietuvos darbo biržos.

11 pav. Leidimai laikinai gyventi Lietuvoje šeimos susijungimo pagrindu 2009-2015 m.

Šaltinis: Migracijos departamentas

Nuo 2015 m. kovo 1 d. šeimos susijungimui *netaikomas dvejų metų pragyvento laikotarpio Lietuvos Respublikoje reikalavimas užsieniečiui, kuriam suteikta papildoma apsauga Lietuvos Respublikoje.*

Inicijuotos įstatymo pataisos, kuriomis siūloma leisti atvykti su šeima užsieniečiams verslininkams. Šiuo metu tokia galimybė nustatyta tik daugiau investuojantiems (ne mažiau kaip 260 tūkst. eurų) užsieniečiams.

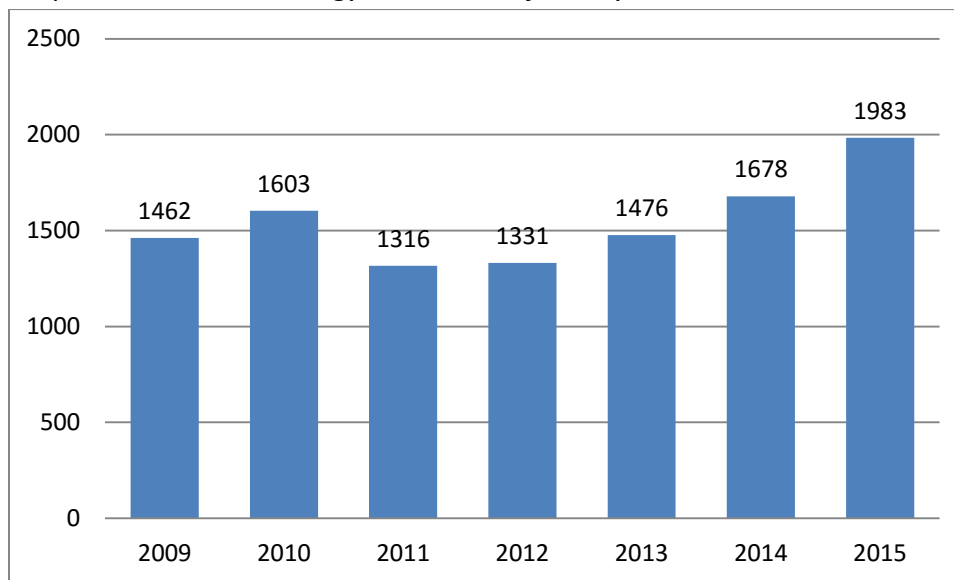
2.3. Studentai ir tyrėjai

Mokymosi tikslu (įskaitant vidurinio ugdymo programą) atvykusiems trečiųjų šalių piliečiams 2015 m. išduoti 1 983 leidimai laikinai gyventi. Tai 309 leidimais *daugiau negu 2014 m.* (1678).

Atvykstančių studijuoti užsieniečių skaičius išaugo 9,3 proc. 2015–2016 mokslo metais Lietuvoje studijuoja 5,1 tūkst. studentų užsieniečių (2014–2015 m. – 4,6 tūkst.).

Sumažėjo užsieniečių vaikų iki 18 metų, kurie mokosi bendrojo ugdymo mokyklose – 2015 m. rugsėjo 1 d. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose mokėsi 197, 2014 m. – 221, 2013 m. – 209 užsieniečių vaikai.

12 pav. Leidimai laikinai gyventi Lietuvoje mokymosi tikslu, 2009-2015 m.

Šaltinis: Migracijos departamentas

Didėjo valstybės parama užsieniečiams studentams. 2015 m. Švietimo ir mokslo ministerija parėmė 67 studentus užsieniečius: skyrė 12 stipendijų Armėnijos, Azerbaidžano, Kazachstano, Uzbekistano ir Kinijos piliečiams, 15 stipendijų su išmokomis studijų kainai padengti Baltarusijos, Gruzijos ir Moldovos piliečiams ir 40 stipendijų su išmokomis studijų kainai padengti Ukrainos piliečiams. 2014 m. parama buvo skirta 27 studentams užsieniečiams. Atvykstantiems pagal tarptautinius susitarimus dalinėms studijoms Lietuvoje skiriamos valstybinės stipendijos ir išmokos: 2015 m. tokių studentų buvo 89, 2014 m. – 58.

*Inicijuoti įstatymo pakeitimai*³⁵, kuriais siūloma:

- studentui išduoti iki 2 m. galiojantį leidimą laikinai gyventi (šiuo metu išduodamas 1 m.);
- leisti dirbti nuo pirmųjų studijų metų, o ne nuo antrųjų, kaip nustatyta šiuo metu;
- tokias pačias sąlygas dėl darbo taikyti ir moksleiviams (gavę leidimą dirbti jie galėtų dirbti ne daugiau kaip 20 val. per savaitę).

Tyrėjai, dėstytojai. 2015 m. išduoti 124 leidimai laikinai gyventi užsieniečiams, atvykusiems dirbti Lietuvos mokslo ir studijų institucijose tyrėjais ar dėstyti. 2014 m. tokių leidimų buvo išduota 12. Tokį ryškų padidėjimą lėmė tai, kad dėstytojai, kaip atskira kategorija užsieniečių, įstatyme įtvirtinta 2014 m. lapkričio 1 d. įsigaliojusiais įstatymo pakeitimais. Dėstytojams leidimai laikinai gyventi išduodami tokiomis pat sąlygomis kaip ir tyrėjams.

³⁵ Įstatymo projektą svarsto Lietuvos Respublikos Seimas; numatoma, kad bus priimtas 2016 m. pavasario sesijoje.

2.4. Integracija

Igyvendinamos Užsieniečių integracijos politikos įgyvendinimo 2015–2017 metų veiksmų plano³⁶ priemonės. Absoliuti dauguma lėšų numatytos iš Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo. Viena iš priemonių – 2016 m. parengti Lietuvos nacionalinį užsieniečių integracijos strateginį dokumentą.

2015 m. Europos Komisija patvirtino Lietuvos prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo 2014–2020 m. nacionalinę programą. Pradėtas rengti šios programos projektų finansavimo sąlygų aprašas. *2015 m. patvirtinti 3 projektų finansinių sąlygų aprašai, skirti užsieniečių integracijai.* Pagal vieną iš jų, *organizuotas konkursas 3 centrams, teiksiantiems paslaugas trečiųjų šalių piliečiams Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje atrinkti.* Centrai pradėjo veiklą 2016 m. viduryje.

Pakeista valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijai tvarka³⁷ – *sutrumpinti buvimo Pabėgėlių priėmimo centre laikotarpio terminai ir sumažintos integracijos laikotarpiu mokamos išmokos.*

13 pav. Socialinės išmokos pabėgėliams ir kitą tarptautinę apsaugą gavusiems asmenims³⁸

Asmenų skaičius šeimoje	Buvę dydžiai Eur	Sumažinti dydžiai iki 6 mėn. Eur	Sumažinti dydžiai nuo 7 mėn. Eur
Vienas	265,2	204	102
Du	326,4	306	153
Trys ir daugiau	489,6	408	204
Jeigu šeimoje yra daugiau kaip trys asmenys, kiekvienam kitam asmeniui kas mėnesį papildomai skiriama	61,2	51	25,5
Šeimai skiriama ne daugiau kaip		510	225

Šaltinis: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

³⁶Planas patvirtintas socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. A1-683.

³⁷Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. A1-668 pakeistas Lietuvos valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijai tvarkos aprašas.

³⁸LR socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. spalio 21 įsakymas Nr. A1-328 „Dėl Lietuvos valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijai tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2015 metais valstybės parama prieglobstį gavusiųjų integracijai buvo suteikta 178 užsieniečiams.

Valstybės parama integracijai buvo teikiama iš Ukrainos karo konflikto zonų į Lietuvos teritoriją perkeltiems 83 Lietuvos Respublikos piliečiams, lietuvių kilmės asmenims ir jų šeimoms³⁹.

2.5. Pilietybė

2015 m. Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo⁴⁰ 34,6 tūkst. asmenų. Tai mažiau negu pastaraisiais metais (2014 m. – 37,3 tūkst., 2013 m. – 37,9 tūkst., 2012 m. – 35,6 tūkst.). 95 proc. sudaro asmenys, Lietuvos Respublikos pilietybę įgiję gimstant.

Lyginant su 2014 m., 2015 m. Lietuvos Respublikos pilietybės neteko⁴¹ 24 proc. mažiau asmenų (2015 m. – 641, 2014 m. – 842), tačiau lyginant su 2012, 2013 m. duomenimis – 40 proc. daugiau (2012 m. – 445, 2013 m. – 452).

Natūralizacija

2015 m. Lietuvos Respublikos pilietybė natūralizacijos tvarka suteikta 177 asmenims (2014 m. buvo 179 asmenų), kaip ir praėjusiais metais – daugiausia asmenims be pilietybės (50 – 2015 m., 61 – 2014 m.). Lietuvos pilietybė natūralizacijos būdu buvo suteikta 38 Rusijos Federacijos⁴² piliečiams (2014 m. – 49), 28 Ukrainos piliečiams (2014 m. – 26) ir 14 Baltarusijos piliečių (2014 m. – 12). Lietuvos pilietybę natūralizacijos tvarka taip pat įgijo 4 asmenys, prieš tai turėję Kinijos pilietybę, 3 – Uzbekistano pilietybę, po 1 asmenį, turėjusį Kirgizijos, Meksikos, Serbijos ir Pietų Korėjos pilietybę (ankstesniais metais šių šalių pilietybę turintiems asmenims Lietuvos pilietybės suteikimo atvejų nebuvo).

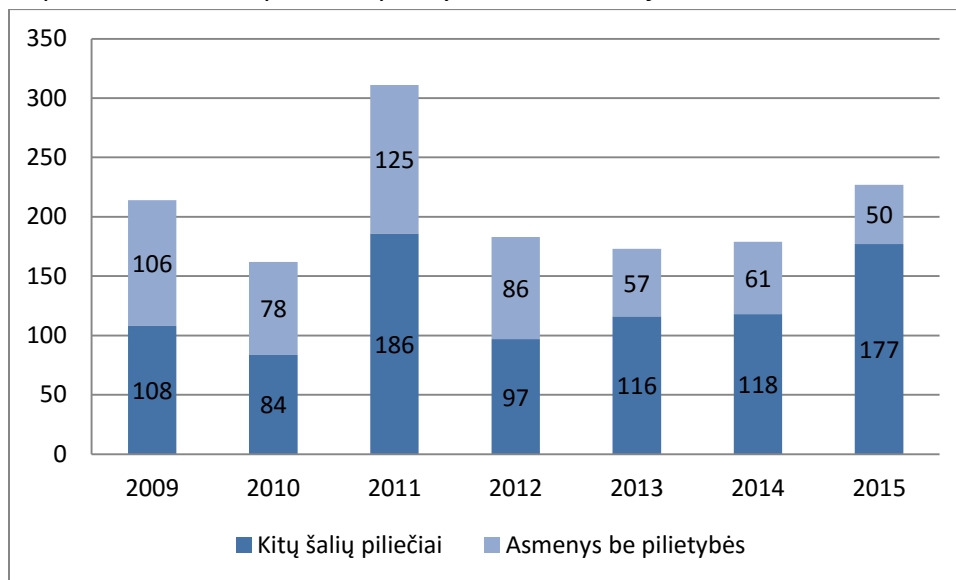
³⁹Vyriausybės 2015 m. liepos 29 d. nutarimas Nr. 773 „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, gyvenančių Ukrainos Krymo Autonominėje Respublikoje, Sevastopolio mieste, Donecko ir Luhansko srityse, perkėlimo į Lietuvos Respubliką ir valstybės paramos jų integracijai“.

⁴⁰Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimas visais įstatyme nustatytais pagrindais – gimstant, atkūrimo tvarka, suteikimo tvarka, grąžinimo tvarka.

⁴¹Lietuvos Respublikos pilietybės atsisakė ar neteko, įgijus kitos valstybės pilietybę.

⁴²Lietuvos Respublikos piliečio teises ir pareigas kitos valstybės pilietybę turėjęs asmuo įgyja tik atsisakęs kitos valstybės pilietybės ir prisiekęs Lietuvai.

14 pav. Lietuvos Respublikos pilietybė natūralizacijos tvarka, 2009-2015 m.

Šaltinis: Migracijos metraštis

Pilietybės įstatymo pakeitimai

Dviguba pilietybė. Atsisakyta 21 metų amžiaus ribos, iki kurios gimimu Lietuvos ir kitos valstybės pilietybę įgijęs asmuo, norėdamas ir toliau likti Lietuvos piliečiu, turėjo atsisakyti kitos valstybės pilietybės⁴³.

Lietuvos valstybei ypatingų nuopelnų turintis Lietuvos Respublikos pilietis, įgijęs kitos valstybės pilietybę, Lietuvos Respublikos Prezidento sprendimu galės išsaugoti Lietuvos Respublikos pilietybę, o jeigu toks asmuo yra netekęs Lietuvos Respublikos pilietybės – Lietuvos Respublikos pilietybę susigrąžinti⁴⁴.

2.6. Migracijos ir judumo valdymas

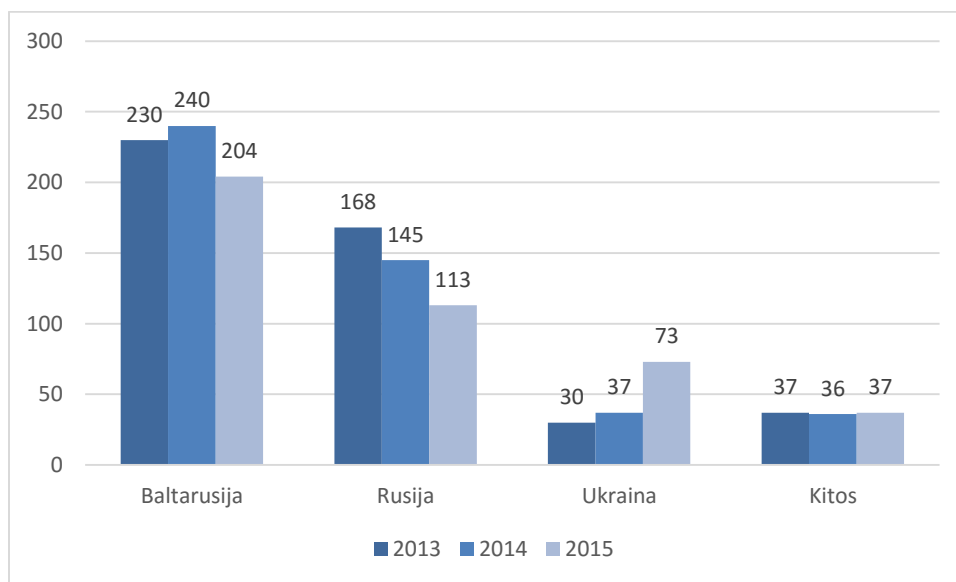
Pastaraisiais metais išduodamų vizų skaičius mažėja. 2015 m. išduota 427,3 tūkst. vizų (2014 m. – 466,7 tūkst., 2013 m. – 471,3 tūkst.).

⁴³2015 m. lapkričio 19 d. priimtas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo Nr. XI-1196 7 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XII-2050.

⁴⁴2015 m. gruodžio 22 d. priimtas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo Nr. XI-1196 2, 5, 7, 20, 21, 24, 26, 30, 31, 32, 36, 42 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9¹, 41¹ straipsniais įstatymas Nr. XII-2210.

97,5 proc. visų išduotų vizų sudaro Šengeno vizos. Lyginant su 2014 m., 2015 m. Šengeno vizų išduota 9,3 proc. mažiau (2015 m. – 416,6 tūkst., 2014 m. – 459,2 tūkst.). Nacionalinių (D) vizų išduodama vis daugiau. 2015 m. išduota 10,6 tūkst. D vizų, tai yra 40,8 proc. daugiau negu 2014 m. (2014 m. išduota 7,5 tūkst. D vizų, 2013 m. – 5,8 tūkst., 2012 m. – 5,1 tūkst.).

15 pav. Šalys, kuriose Lietuvos vizų tarnybos išdavė daugiausia Šengeno vizų, tūkst. 2013 – 2015 m.

Šaltinis: Europos Komisija

Daugėja atsisakymo išduoti vizą atvejų. 2015 m. tokių atvejų buvo 52 proc. daugiau (2015 m. atsisakyta išduoti 7,8 tūkst. vizų, 2014 m. – 5,2 tūkst.). Bendras rekomendacijų neišduoti vizų (neigiamų VISION konsultacijų) skaičius 2015 m. sudarė 3,2 proc. Daugiausia atmestų prašymų išduoti Šengeno vizą buvo LR ambasadoje Indijoje (27 proc.), Gruzijoje (18,8 proc.), Egipte (18,5 proc.) ir Armėnijoje (14,5 proc.). Pagrindinės vizų neišdavimo priežastys – nepagrįstas atvykimo tikslas, sąlygų neatitikimas arba pateikti klaidingi duomenys.

Daugiau vizų panaikinta ar atšaukta (2015 m. – 3,1 tūkst., 2014 m. 2,8 tūkst.). D vizos paprastai naikinamos nutraukus darbo sutartį ar panaikinus leidimą dirbti, studentui neatvykus studijuoti į aukštąją mokyklą ir pan. atvejais.

Nuo 2015 m. lapkričio 20 d. pradėta rinkti su visais užsieniečių prašymais išduoti vizas susijusius duomenis ir juos perduoti į Vizų informacinę sistemą.

2015 m. įsteigtos dvi naujos Lietuvos Respublikos vizų tarnybos – Lietuvos Respublikos ambasada Pietų Afrikos Respublikoje (Pretorijoje) ir Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Los Andžele (Jungtinėse Amerikos Valstijose).

Jgyvendinti susitarimai dėl bendradarbiavimo su išorės paslaugų teikėjais (dėl vizų centrų steigimo) Armėnijoje, Azerbaidžane, Baltarusijoje, Gruzijoje, Kazachstane, Kinijoje ir Turkijoje⁴⁵.

2015 m. įrengti 2 tarptautiniai pasienio kontrolės punktai prie išorinės ES sienos su Baltarusija – Švendubrės ir Tverečiaus. Švendubrės sezoninis upių pasienio kontrolės punktas skirtas kirsti valstybės sieną asmenims, keliaujantiems Nemuno upe vandens transporto priemonėmis – baidarėmis, nedideliais kateriais ar pramoginiais laivais.

Įstatymo pataisa. 2015 m. balandžio 16 d. priimta Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pataisa, leidžianti į Lietuvos Respublikos jūrų uostus atplaukusių laivų civiliams įgulų nariams (*jūrininkams*) be vizos išlipti į krantą Lietuvos Respublikoje ir būti savivaldybės, į kurią įplaukia jų laivas, teritorijoje tol, kol laivas stovi uoste, bet ne ilgiau kaip šešis mėnesius. Iki tol galiojo 3 mėnesių taisyklė.

*Dvišaliai susitarimai dėl vizų*⁴⁶

2015 m. vasario 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir *Čekijos Respublikos* Vyriausybės susitarimas dėl abipusio atstovavimo išduodant Šengeno visas.

2015 m. kovo 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir *Nyderlandų Karalystės* susitarimo dėl abipusio atstovavimo išduodant Šengeno visas pakeitimas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir *Šveicarijos Konfederacijos* susitarimas dėl abipusio atstovavimo išduodant Šengeno visas.

2015 m. birželio 19 d. apsikeičiant notomis pakeistas 2010 m. vasario 1 d. susitarimas tarp Lietuvos Respublikos ir *Norvegijos Karalystės* dėl atstovavimo išduodant Šengeno visas (įsigaliojo 2015 m. birželio 22 d.).

⁴⁵2014 m. gruodžio 17 d. Užsienio reikalų ministerija pasirašyti susitarimai su kompanija „VFS Global“.

⁴⁶2015 m. įsigaliojo ES susitarimai su Jungtiniais Arabų Emyratais, Rytų Timoro Demokratine Respublika, Dominikos Sandrauga, Grenada, Sent Vinsentu ir Grenadinais, Vanuatu Respublika, Samoa Nepriklausoma Valstybe, Trinidadu ir Tobagu, Sent Lusija, Sent Kitsu ir Neviu, Tongos Karalyste, Kolumbijos Respublika, Palau Respublika, kuriais ES ir minėtų šalių piliečiams, vykstantiems į kitos susitariančios šalies teritoriją ne ilgiau kaip 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį, nustatytas bevizis režimas.

2015 m. rugpjūčio 27 d. pasirašytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir *Indonezijos Respublikos* Vyriausybės susitarimas dėl vizų režimo panaikinimo diplomatinių ir tarnybinių pasų turėtojams (susitarimas įsigalios, kai Indonezijos Respublika atliks vidines procedūras).

2015 m. vasario 26 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir *Jordanijos Hašimitų Karalystės* Vyriausybės susitarimas dėl vizų režimo panaikinimo diplomatinių pasų turėtojams.

Nuo 2015 m. rugsėjo 23 d. *Indonezijos Respublikos* Vyriausybės sprendimu Lietuvos Respublikos piliečiams, vykstantiems į Indonezijos Respubliką turistiniais tikslais ne ilgiau kaip 30 dienų laikotarpiui, pradėtas taikyti bevizis režimas.

3. Neteisėta migracija

Atvykstančiųjų srautas. Atvykstančiųjų trečiųjų šalių piliečių srautas pastaraisiais metais mažėja – 2015 m., palyginus su 2014 m., sumažėjo 8,95 proc. (nuo 2,94 mln. iki 2,67 mln.), o palyginus su 2013 m. sumažėjo 23,3 proc. (nuo 3,48 mln. iki 2,67 mln.). Daugiausia atvykstančiųjų yra Rusijos Federacijos ir Baltarusijos piliečiai.

Neįleista į Lietuvos Respubliką. Vidutinis neįleidžiamų asmenų procentas išlieka toks pat, kaip ir ankstesniais metais – apie 0,13 proc. (2014 m. – 0,12 proc.). 2015 m. iš viso neįleisti 3 479 asmenys iš trečiųjų šalių. Daugiausia neįleista Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos piliečių. Palyginus su 2014 m., neįleistų Baltarusijos piliečių skaičius sumažėjo, Rusijos Federacijos piliečių nepakito, o Ukrainos piliečių išaugo beveik 5 kartus.

Daugiausia užsieniečių neįleista dėl to, kad neturėjo vizos ar leidimo gyventi (29,4 proc. – 2015 m., 40,11 proc. – 2014 m.). *Daugėja neįleidžiamų dėl grėsmės viešajai tvarkai, vidaus saugumui, visuomenės sveikatai ar tarptautiniams santykiams priešasčių* (28,6 proc. – 2015 m., 18,47 proc. – 2014 m., 9,67 proc. – 2013 m.). Trečia dažniausia neįleidimo priežastis – neturėjo buvimo tikslą pateisinančių dokumentų (24,5 proc. – 2015 m., 21,84 proc. – 2014 m.).

Sumažėjo pažeidėjų, kurie neteisėtai kerta LR sieną. 2015 m. buvo sulaikyti 256 neteisėti migrantai, kurie atvyko į Lietuvą, neteisėtai kirsdami valstybės sieną. Tai daugiausia buvo Vietnamo piliečiai (104 asmenys)⁴⁷. 2014 m. buvo sulaikyti 375 užsieniečiai, bandę neteisėtai pereiti valstybės sieną (ne per pasienio kontrolės punktus). 89,8 proc. visų neteisėtai Lietuvos valstybės sieną perėjusių asmenų buvo sulaikyti prie sienos su Baltarusijos Respublika.

⁴⁷Daugiau Vietnamo piliečių (278) buvo sulaikyti jau šalies viduje arba grąžinta iš Lenkijos.

1 lentelė. Už neteisėtą valstybės sienos kirtimą sulaikytų trečiųjų šalių piliečiai, 2012-2015 m.

Pilietybė	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.
Gruzija	258	151	136	65
Vietnamas	85	66	112	104
Afganistanas	54	42	54	27
Rusija	31	20	33	25
Baltarusija	19	25	17	22
Kiti	30	25	23	13
IŠ VISO	477	329	375	256

Šaltinis: Valstybės sienos apsaugos tarnyba

Sulaikyta mažiau šalies viduje neteisėtai esančių migrantų. 2015 m. šalies viduje sulaikyti 1 394 neteisėti migrantai, 2014 m. – 1 793. 69,1 proc. (arba 963 asmenys) visų 2015 m. sulaikytų šalies viduje neteisėtų migrantų sudaro užsieniečiai, kurie neišvyko iš šalies iki vizos galiojimo laiko pabaigos. Kitais atvejais (431) tai – per vidaus sienas neteisėtai vykstantys ar gabenami užsieniečiai, vykstantys su suklastotais kelionės dokumentais ir kt.

Per pastaruosius metus nustatyta daugiausia neteisėto žmonių gabenimo atvejų. 2015 m. sulaikyti 97 asmenys, kurie neteisėtai gabeno neteisėtus migrantus (2014 m. – 54), pradėtas 61 ikiteisminis tyrimas pagal LR BK 292 str. dėl neteisėto žmonių gabenimo per valstybės sieną (2014 m. – 33 ikiteisminiai tyrimai, 2013 m. – 12). Daugiausia gabenti Vietnamo, Afganistano, Irako piliečiai.

Pastaraisiais metais gerokai išaugo Vietnamo piliečių nelegali migracija. 2015 m., lyginant su 2014 m., Vietnamo piliečių sulaikyta 26,9 proc. daugiau (2015 m. – 382, 2014 m. – 301), o lyginant su 2013 m. – Vietnamo piliečių sulaikyta beveik 5 kartus daugiau (2013 m. – 80). 72,7 proc. Vietnamo piliečių sulaikyti šalies viduje, neteisėtai vykstantys ar gabenami tranzitu link Lenkijos.

Gruzijos piliečių nelegali migracija ir toliau mažėja. 2015 m., lyginant su 2014 m., Gruzijos piliečių neteisėta migracija sumažėjo apie 44 proc. (2015 m. sulaikyti 96 Gruzijos piliečiai, 2014 m. – 172). Kaip ir ankstesniais metais Gruzijos piliečiai paprastai bando savarankiškai neteisėtai pereiti valstybės sieną iš Baltarusijos.

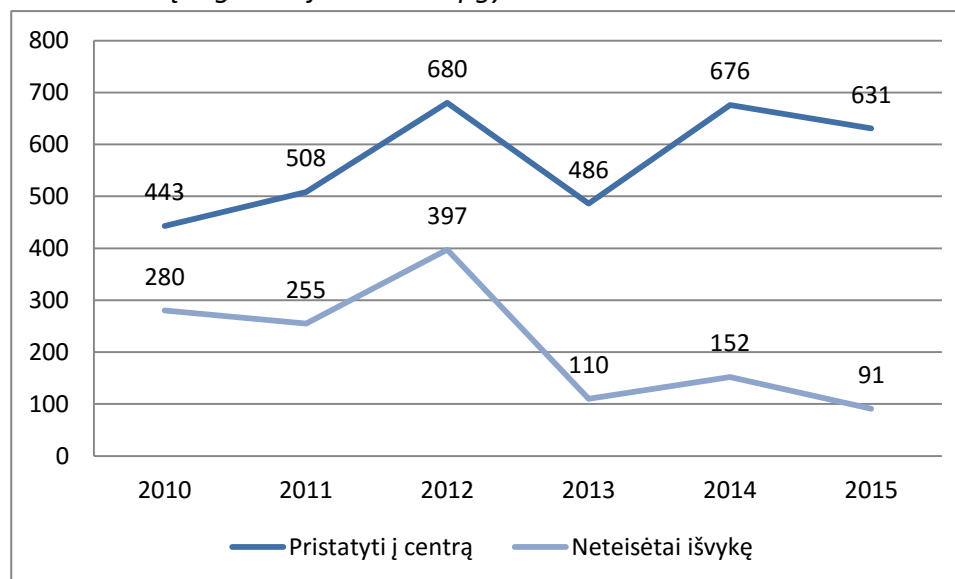
Stebina Irako piliečių nelegali migracija per Lietuvą. 2015 m. rugsėjo mėnesį Lietuvoje buvo sulaikyti 22 Irako piliečiai, vykstantys Skandinavijos šalių kryptimi. Įvertinus tai, kad panašiu metu Latvijoje buvo sulaikyta 15 Irako piliečių, vykusių ta pačia kryptimi, taip pat buvo sulaikyti 59 Irako piliečiai, neteisėtai kirtę Latvijos valstybės sieną iš Baltarusijos pusės, galima daryti

prielaidas dėl gabentųjų bandomo naujo neteisėtos migracijos maršruto į Skandinavijos valstybes iš pietų per Baltijos šalis.

Užsieniečių apgyvendinimas Užsieniečių registracijos centre. Užsieniečių registracijos centre 2015 m. apgyvendinta mažiau užsieniečių negu 2014 m. (2015 m. – 631, 2014 m. – 676). Daugiausia – 51 proc. (320) sudaro Vietnamo piliečiai.

Pasišalinimas iš URC. 2015 m. iš Užsieniečių registracijos centro pasišalino 91 užsienietis (2014 m. tokių buvo 152).

16 pav. Užsieniečių registracijos centre apgyvendinti užsieniečiai 2009-2015 m.

Šaltinis: Valstybės sienos apsaugos tarnyba

Priėmimo sąlygų Užsieniečių registracijos centre gerinimas pagal nustatytus standartus – vienas iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės prioritetų⁴⁸. Pagal Europos grąžinimo fondo 2013 m. metinės programos lėšomis finansuojamą projektą, 2015 m. birželio 26 d. užbaigti sulaikytų užsieniečių bendrabučio 3-ojo etapo remonto darbai (bendra remonto darbų suma – 483,8 tūkst. eurų). Panaudojant Europos pabėgėlių fondo 2013 m. metinių programų lėšas, 2015 m. vasario 26 d. užbaigti prieglobsčio prašytojų bendrabučio vidaus patalpų remonto darbai (2015 m. remonto darbų suma – 36,5 tūkst. eurų).

⁴⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. kovo 13 d. nutarimas Nr. 228 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių patvirtinimo“.

4. Gražinimas

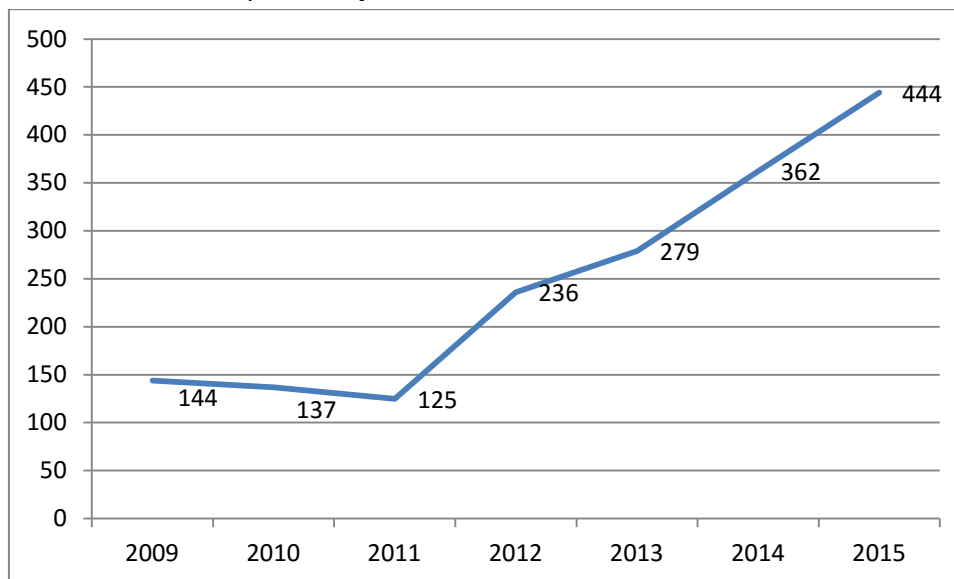
2015 m. priimta mažiau sprendimų užsienietį grąžinti į užsienio valstybę – 2015 m. priimti 1469 sprendimai grąžinti (panašiai kaip 2013 m., kai grąžinti 1472), 2014 m. – 1886. Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia grąžinta Baltarusijos piliečių (2015 m. – 469, 2014 m. – 548), 29 proc. sumažėjo grąžintų Rusijos Federacijos piliečių (2015 m. – 283, 2014 m. – 396), *daugiau kaip tris kartus išaugo grąžintų Ukrainos piliečių skaičius* (2015 m. – 251, 2014 m. – 73).

Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras 2015 m. (sausio – birželio mėn.) padėjo savanoriškai grįžti į kilmės valstybę 44 asmenims, iš jų 19 – iš Užsieniečių registracijos centro (2014 m. su TMO Vilniaus biuro pagalba grįžo 66 asmenys).

2015 m. gegužės mėn. 29 d. Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras ir Valstybės sienos apsaugos tarnyba pasirašė bendradarbiavimo susitarimą dėl savanoriško neteisėtai Lietuvoje esančių asmenų grąžinimo.

Iš Lietuvos išsiųsta 22,6 proc. daugiau užsieniečių (2015 m. – 444, 2014 m. – 362). Daugiausia išsiųsta Azijos valstybių⁴⁹ piliečių – 334 (2014 m. – 214), Gruzijos piliečių – 65 (2014 m. – 95), Rusijos Federacijos piliečių – 24 (2014 m. – 30), Baltarusijos piliečių – 11 (2014 m. – 12).

17 pav. Išsiųsti užsieniečiai, 2009-2015 m.

Šaltinis: Migracijos departamentas

⁴⁹ Daugiausia (apie 66 proc.) sudaro Vietnamo piliečiai.

2015 m. Lietuva dalyvavo 5 bendrose užsieniečių išsiuntimo į kilmės šalis operacijose, kurių metu buvo išsiųsta 12 užsieniečių (11 į Gruziją, 1 į Kongą).

Readmisijos susitarimai

Migracijos departamentas prisijungė prie Gruzijos elektroninės readmisijos paraiškų pateikimo sistemos (ERMS)⁵⁰. Efektyviau ir greičiau sprendžiami neteisėtai Lietuvos Respublikos teritorijoje esančių Gruzijos piliečių grąžinimo į Gruziją klausimai.

Parengtas ir diplomatiniais kanalais perduotas susitarimo su Vietnamo Socialistine Respublika dėl asmenų readmisijos projektas, siekiant spręsti augančią Vietnamo piliečių grąžinimo problemą. Užsieniečių registracijos centro pareigūnai susiduria su asmens tapatybės nustatymo ir grįžimo dokumentų išdavimo Vietnamo piliečiams problema.

2015 m. baigti readmisijos susitarimų projektų derinimo etapai su Armėnija, buvusia Jugoslavijos Respublika Makedonija ir Serbija.

Įstatymo pakeitimai

2015 m. kovo 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai, kuriais:

- *įtvirtinti pasislėpimo, siekiant išvengti grąžinimo į užsienio valstybę ar išsiuntimo, kriterijai (pvz., neįvykdė įpareigojimo savanoriškai išvykti, pažeidė laikino išvykimo iš Užsieniečių registracijos centro tvarką);*
- *numatyta, kad gali būti suteikiamas trumpesnis terminas savanoriškai išvykti iš Lietuvos Respublikos, arba šis terminas nesuteikiamas, jeigu yra pagrindas manyti, kad užsienietis gali pasislėpti;*
- *nurodytos aplinkybės, dėl kurių gali būti pratęstas terminas savanoriškai išvykti iš Lietuvos Respublikos, (pvz., atsižvelgiant į šeiminius ryšius);*
- *Vidaus reikalų ministerijai pavesta vykdyti užsieniečių išsiuntimo stebėseną kartu su tarptautinėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis⁵¹.*

2015 m. birželio 25 d. priimti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai⁵², kuriais:

- *sprendimus išsiųsti užsienietį dėl grėsmės valstybės saugumui ir viešajai tvarkai priešasčių įgaliotas priimti Migracijos departamentas; iki tol šiuos sprendimus buvo*

⁵⁰Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Gruzijos Vyriausybės protokolai, kuriuo įgyvendinamas Europos Sąjungos ir Gruzijos susitarimas dėl neteisėtai gyvenančių asmenų readmisijos, įsigaliojo 2014 m. lapkričio 1 d.

⁵¹Vidaus reikalų ministras kartu su socialinės apsaugos ir darbo ministru 2015 m. balandžio 10 d. įsakymu Nr.1V-279/1A-196 patvirtino Užsieniečių išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos stebėsenos vykdymo tvarkos aprašą.

⁵²Įstatymo projektą pateikė Lietuvos Respublikos Prezidentė.

įgaliotas priimti teismas. Įgyvendinant šią nuostatą nustatyta, kad sprendimas dėl užsieniečio išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos priimamas kartu su sprendimu neišduoti leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje, panaikinti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje ar užsieniečio teisę gyventi Lietuvos Respublikoje.

*2015 m. Lietuva solidariai prisidėjo prie migracijos ir pabėgėlių krizės valdymo priemonių: valstybės sienos apsaugos pareigūnai dalyvavo Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie ES valstybių narių išorės sienų valdymo agentūros (FRONTEX) operacijose Graikijoje, Italijoje, Bulgarijoje ir Vengrijoje, buvo teikiama technika (sraigtasparnis su 2 įgulomis, visureigiai); 30 policijos pareigūnų išsiųsta reaguojant į Slovėnijos prašymą dėl teisėsaugos pareigūnų ir įrangos skyrimo viešajai tvarkai palaikyti ir dideliam migrantų kiekiui suvaldyti; 1 štabo karininkas dalyvavo ES karinėje jūrų operacijoje Viduržemio jūroje (*Sophia*); Lietuva teikė finansinį įnašą pabėgėlių reikmėms per įvairias tarptautines organizacijas, fondus (2015 m. iš viso skirta apie 460 tūkst. eurų).*

5. Prieglobstis

2015 m. buvo 291 užsienietis, pateikęs prašymą suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje, iš jų 208 gauta, pateiktų pirmą kartą. Tai *apie 40 proc. mažiau prieglobsčio prašymų palyginti su 2014 m.* (2014 m. – 496 prašymai, iš jų 339 – pateikti pirmą kartą), taip pat mažiau ir negu 2013 m. (kai gauti 399 prašymai, 262 iš jų buvo pirmieji).

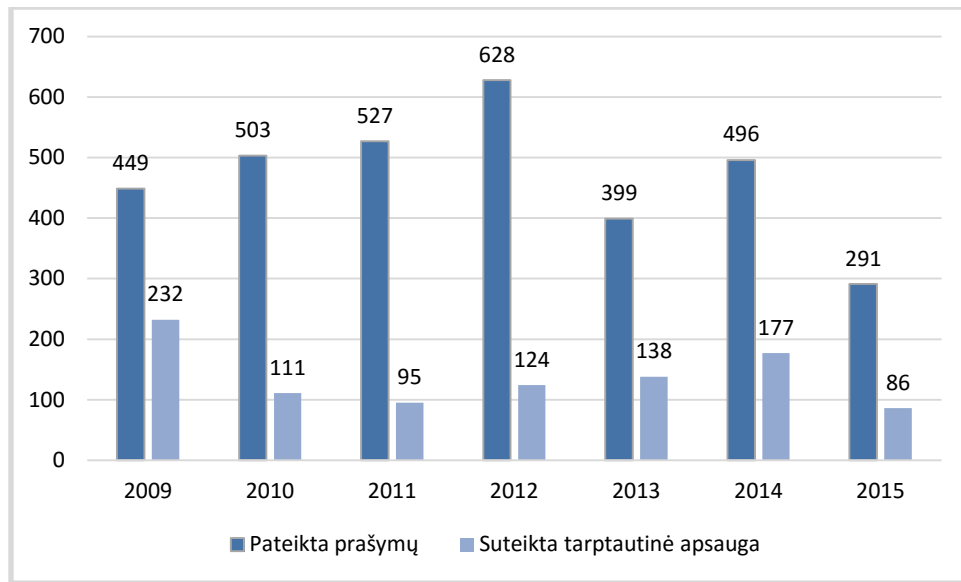
Palyginus su 2014 m., 2015 m. prieglobstis suteiktas perpus mažiau asmenų – 86 prieglobsčio prašytojams (2014 m. – 177), iš jų 17 asmenų suteiktas pabėgėlio statusas (2014 m. – 24), 69 – suteikta papildoma apsauga (2014 m. – 153).

2015 m. pabėgėlio statusas suteiktas 9 Rusijos Federacijos, 3 Tadžikistano, 2 Baltarusijos piliečiams, 1 Eritrėjos piliečiui, 1 Sirijos piliečiui ir 1 asmeniui be pilietybės. 2014 m. daugiausia pabėgėlio statusą gavusių buvo Rusijos Federacijos (11) ir Afganistano (10) piliečių.

2015 m. papildoma apsauga suteikta 26 Ukrainos piliečiams (2014 m. – 31), 20 Irako (2014 m. – 1), 13 Afganistano (2014 m. – 51), 5 Rusijos (2014 m. – 37), 2 Sirijos (2014 m. – 11), 2 Šri Lankos piliečiams (2012-2014 m. tokių nebuvo) ir 1 Pakistano (2013 m. – 2014 m. nebuvo) piliečiui.

Daugiausia prieglobsčio prašymų pateikė Ukrainos piliečiai (65 – 2015 m., 70 – 2014 m.), Gruzijos (48 – 2015 m., 117 – 2014 m.), Rusijos (42 – 2015 m., 74 – 2014 m.) ir Afganistano (31 – 2015 m., 99 – 2014 m.) piliečiai.

18 pav. Prieglobsčio prašymai ir suteiktas prieglobstis Lietuvoje, 2009-2015 m.

Šaltinis: Migracijos departamentas

Teisiniai pakeitimai.

2015 m. kovo 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai⁵³, kuriais:

- patikslinti papildomos apsaugos suteikimo kriterijai⁵⁴;
- išsamiau reglamentuotas prašymo suteikti prieglobstį vertinimas (pvz., vertinant prašymo pagrįstumą būtų atsižvelgiama, ar prieglobsčio prašytojas informaciją savo prašymui pagrįsti pateikė kiek įmanoma anksčiau);
- patikslintos nuostatos dėl prieglobsčio prašytojo sulaikymo; nustatyta, kad užsieniečiai, kuriems prieglobstis nesuteiktas, gali pasirinkti savanorišką grįžimą į užsienio valstybę padedant tarptautinei ar nevyriausybinei organizacijai.

⁵³Perkelta 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija).

⁵⁴Atsisakyta įstatyme nustatytų palankesnių nuostatų nei nustatytos direktyvoje 2011/95/ES (pvz., papildoma apsauga galėjo būti suteikiama prieglobsčio prašytojui, kuris negali grįžti į kilmės valstybę, jeigu yra grėsmė, kad jo teisės ir pagrindinės laisvės bus pažeistos arba jeigu yra grėsmė jo sveikatai dėl paplitusios prievartos; tokie kriterijai yra pernelyg neapibrėžti ir neatitinka kriterijų, kurie nustatyti direktyvoje).

2015 m. lapkričio 26 d. priimti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai, kuriuo įstatymo nuostatos suderintos su ES teisės aktų dėl bendros Europos prieglobsčio sistemos (BEPS) nuostatomis:

- užtikrintas tinkamas priėmimo sąlygų prieglobsčio prašytojams taikymas;
- *apibrėžtos materialinės priėmimo sąlygos*⁵⁵ ir nustatyta teisė jomis pasinaudoti;
- *numatytas pažeidžiamų asmenų identifikavimas*, atsižvelgiant į jų poreikius bei pažeidžiamumą procedūros metu;
- patobulintas prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimo mechanizmas, nustatytas griežtesnių priemonių taikymas piktnaudžiavimo prieglobsčio procedūra atvejais (įvesta paskesnio prašymo sąvoka, toks pakartotinis prašymas nagrinėjamas skubos tvarka);
- papildyti sulaikymo pagrindai (kai prieglobsčio procedūra naudojama siekiant išvengti grąžinimo ar išsiuntimo vykdymo);
- *nustatytas pagrindas išduoti leidimą laikinai gyventi užsieniečiui dėl humanitarinių priežasčių* (ligos, kitokio ūmaus sveikatos sutrikimo ar organizmo būklės, asmeninės priežasties, kurios užsienietis negalėjo numatyti ir išvengti, nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybių, dėl kurių užsienietis negali išvykti iš Lietuvos Respublikos);
- *reglamentuotas užsieniečių perkėlimo mechanizmas* iš kitų ES valstybių narių ar trečiųjų šalių teritorijos į Lietuvos Respublikos teritoriją (numatyta, kad sprendimą dėl užsieniečių perkėlimo priima Vyriausybė).

Igyvendinant įstatymo ir ES teisės aktų, reglamentuojančių prieglobsčio sritį, nuostatas:

- *optimizuota prieglobsčio prašymų nagrinėjimo procedūra*⁵⁶: numatyta galimybė daryti prieglobsčio prašytojo apklausos garso arba vaizdo ir garso įrašą ir tais atvejais, kai daromas apklausos įrašas, nepildyti apklausos protokolo, nustatyta bendra pareiga prieglobsčio prašytojui bendradarbiauti bei pateikti visus turimus dokumentus ir duomenis, kurie nebuvo pateikti;
- *patikslintos pabėgėlių teisėje ypatingą reikšmę turinčios apibrėžtys*: „persekiojimo“, „rasės“, „religijos“, „socialinės grupės“, „politinių pažiūrų“ ir „apsaugos“; nustatyta, į kokio pobūdžio informaciją ir paaiškinimus privaloma atsižvelgti, nagrinėjant prieglobsčio prašymą⁵⁷;

⁵⁵Būsto, maisto ir aprangos suteikimas prieglobsčio prašytojams Lietuvos Respublikoje ir (arba) socialinių išmokų skyrimas šioms reikmėms, taip pat pinigine pašalpa.

⁵⁶2015 metų kovo 6 d. vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-162 papildytas Užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų vykdymo tvarkos aprašas.

⁵⁷2015 metų kovo 31 d. vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-245 pakeistas ir papildytas Užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų vykdymo tvarkos aprašas.

- įgyvendintos reglamento⁵⁸ nuostatos, kurios valstybės narės įpareigoja registruoti Eurodac sistemoje žymiai daugiau duomenų apie prieglobsčio prašytoją⁵⁹;
- nustatyta, esant kokioms aplinkybėms ir kuri institucija privalo atlikti prieglobsčio prašytojo kilmės šalies pripažinimo saugia valstybe procedūrą, reglamentuotas pažymų apie prieglobsčio prašytojų kilmės valstybes rengimas⁶⁰.

Vidaus reikalų ministerijos užsakymu atliktas tyrimas „Trečiųjų šalių piliečių prieglobsčio prašytojų / pabėgėlių perkėlimo ES viduje arba iš trečiųjų šalių programų įgyvendinimo Lietuvoje poveikio vertinimas (analizė)“, kurio tikslas – įvertinti perkėlimo programų vykdymo galimybes Lietuvoje⁶¹.

Užsieniečių, kuriems reikia prieglobsčio, perkėlimas į Lietuvą.

Vyriausybė pritarė⁶² 1 035 užsieniečių, kuriems reikia prieglobsčio, perkėlimui į Lietuvos Respublikos teritoriją iš ES valstybių narių ir 70 užsieniečių perkėlimui į Lietuvos Respublikos teritoriją iš trečiųjų šalių iki 2017 m. gruodžio 31 d.

Patvirtintas Užsieniečių perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją tvarkos aprašas⁶³, kuriame reglamentuota užsieniečių, kuriems reikalingas prieglobstis, perkėlimo iš ES valstybės narės arba trečiosios valstybės į Lietuvos Respubliką, jų prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų vykdymo tvarka.

2015 m. rugsėjo 18 d. vidaus reikalų ministro įsakymu sudaryta užsieniečių, kuriems reikia prieglobsčio, perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją koordinavimo komisija, vadovaujama Vidaus reikalų viceministro. Komisijoje dalyvauja Vidaus reikalų ministerija, Migracijos departamentas, Valstybės sienos apsaugos tarnyba, Krašto apsaugos ministerija, Valstybės saugumo departamentas.

⁵⁸2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 603/2013 dėl Eurodac sistemos pirštų atspaudams lyginti sukūrimo siekiant veiksmingai taikyti Reglamentą (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai, ir dėl valstybių narių teisėsaugos institucijų bei Europolo teisėsaugos tikslais teikiamų prašymų palyginti duomenis su Eurodac sistemos duomenimis ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1077/2011, kuriuo įsteigiama Europos didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje operacijų valdymo agentūra (nauja redakcija).

⁵⁹2015 m. spalio 26 d. vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-843 pakeistas ir papildytas Užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų vykdymo tvarkos aprašas.

⁶⁰T. p.

⁶¹Tyrimą atliko Romerio universitetas.

⁶²Vyriausybės 2015 m. birželio 22 d. nutarimas Nr. 628.

⁶³2015 m. spalio 13 d. vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 1V-806 „Dėl Užsieniečių perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2015 m. rugsėjo 21 d. Vyriausybė sudarė tarpinstitucinę komisiją užsieniečių, kuriems reikia prieglobsčio, perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją ir užsieniečių integracijos įgyvendinimo klausimams koordinuoti. Pastarajai komisijai vadovauja Vyriausybės kanclerio pirmasis pavaduotojas. Komisijoje dalyvauja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Tarptautinė migracijos organizacija, nevyriausybinės organizacijos.

2015 m. gruodžio 15 d. iš Graikijos į Lietuvą buvo perkelti pirmieji asmenys, kuriems reikalingas prieglobstis – keturių asmenų šeima su dviem mažamečiais vaikais, Irako piliečiai.

Lietuvių kilmės asmenų perkėlimas iš Ukrainos

Pritarus Vyriausybei⁶⁴, pradėtas Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, pareiškusių pageidavimą persikelti iš Ukrainos Krymo Autonominės Respublikos, Sevastopolio miesto, Donecko ir Luhansko sričių į Lietuvos Respubliką, perkėlimas, sudarytos galimybės šiems asmenims integruotis į visuomenę ir pradėti savarankiškai gyventi Lietuvoje. 2015 m. atvyko 104 asmenys.

⁶⁴Vyriausybės 2015 m. liepos 29 d. nutarimas Nr. 773 „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, gyvenančių Ukrainos Krymo Autonominėje Respublikoje, Sevastopolio mieste, Donecko ir Luhansko srityse, perkėlimo į Lietuvos Respubliką ir valstybės paramos jų integracijai“.